

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)
den 14 maj 1998 *

I mål T-310/94,

Gruber & Weber GmbH & Co. KG, bolag bildat enligt tysk rätt, Gernsbach-Obertsrot (Tyskland), företrätt av advokaterna Holger-Friedrich Wissel och Joachim Schütze, Düsseldorf, delgivningsadress: advokatbyrån Marc Loesch, 11, rue Goethe, Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av Bernd Langeheine och Richard Lyal, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud, biträdda av advokaten Dirk Schroeder, Köln, delgivningsadress: rättstjänsten, Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: tyska.

angående en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong (EGT L 243, s. 1),

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)

sammansatt av ordföranden B. Vesterdorf samt domarna C. P. Briët, P. Lindh, A. Potocki och J. D. Cooke,

justitiesekreterare: byrådirektören J. Palacio González,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter det muntliga förfarandet som ägde rum mellan den 25 juni och den 8 juli 1997,

följande

Dom

Bakgrund

- 1 Föreliggande mål gäller kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong (EGT L 243, s. 1), ändrat före offentliggörandet genom kommissionens beslut av

den 26 juli 1994 (C(94) 2135 slutlig, nedan kallat beslutet). Genom beslutet böt-fälldes 19 tillverkare och leverantörer av kartong inom gemenskapen för att ha överträtt artikel 85.1 i fördraget.

- 2 Den produkt som beslutet gällde är kartong. I beslutet nämns tre slags kartong-kvaliteter, "GC", "GD" och "SBS".
- 3 Kartongkvaliteten GD (nedan kallad GD-kartong) är en kartong med grå insida (returfiber) som normalt används till förpackningar för andra varor än livsmedel.
- 4 Kartongkvaliteten GC (nedan kallad GC-kartong) är en kartong med vitt ytskikt som normalt används till livsmedelsförpackningar. GC-kartongen är av högre kvalitet än GD-kartongen. Under den period som beslutet gäller fanns det allmänt en prisskillnad mellan dessa två produkter på omkring 30 procent. I mindre utsträckning används GC-kartong av högre kvalitet även för grafiska ändamål.
- 5 SBS är en förkortning för helt vit kartong (nedan kallad SBS-kartong). Priset för denna kartongkvalitet ligger omkring 20 procent högre än priset för GC-kartong. Denna kartong används till förpackningar för livsmedel, kosmetika, läkemedel och cigaretter men är i huvudsak ämnad för grafiska ändamål.
- 6 Genom skrivelse av den 22 november 1990 inkom British Printing Industries Federation, en branschorganisation som företräder majoriteten av tillverkarna av tryckta förpackningar i Förenade kungariket (nedan kallad BPIF), med ett

informellt klagomål till kommissionen. BPIF gjorde gällande att de kartongtillverkare som levererade till Förenade kungariket hade företagit ett antal samtidiga och enhetliga prishöjningar och begärde att kommissionen skulle undersöka om det eventuellt förelåg en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler. För att försäkra sig om att detta initiativ offentliggjordes publicerade BPIF ett pressmeddelande. Innehållet i detta meddelande återgavs i branschtidningar under december 1990.

- 7 Den 12 december 1990 inkom även Fédération française du cartonnage med ett informellt klagomål till kommissionen, i vilket den redogjorde för sin uppfattning om den franska kartongmarknaden i ordalag som liknade dem BPIF använt i sitt klagomål.
- 8 Den 23 och 24 april 1991 genomförde kommissionens tjänstemän i enlighet med artikel 14.3 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT 13, 1962, s. 204, svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8, nedan kallad förordning nr 17) utan förvarning samtidiga undersökningar vid ett flertal företag och branschorganisationer inom kartongbranschen.
- 9 Efter dessa undersökningar begärde kommissionen med stöd av artikel 11 i förordning nr 17 upplysningar och handlingar av samtliga mottagare av beslutet.
- 10 De uppgifter som framkom av dessa undersökningar och av begäran om upplysningar och handlingar föranledde kommissionen att dra den slutsatsen att de berörda företagen från halvårsskiftet 1986 till april 1991 (i flertalet fall) hade deltagit i åtminstone en överträdelse av artikel 85.1 fördraget.

- 11 Kommissionen beslutade följaktligen att inleda ett förfarande för tillämpning av sistnämnda bestämmelse. Genom skrivelse av den 21 december 1992 sände kommissionen ett meddelande om anmärkningar till vart och ett av de berörda företagen. Samtliga dessa företag besvarade meddelandet skriftligen. Nio företag begärde att få yttra sig muntligen. Förhöret med dem ägde rum den 7—9 juni 1993.

- 12 Efter det att förfarandet hade avslutats fattade kommissionen beslutet, som innehåller följande bestämmelser:

”Artikel 1

Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber & Weber GmbH & Co KG, Kartonfabriek De Eendracht NV (som är verksamt under namnet BPB de Eendracht NV), NV Koninklijke KNP BT NV (tidigare Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co KG, Mo och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Gesellschaft mbH, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik AS, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd (tidigare Reed Paper & Board (UK) Ltd), Stora Kopparbergs Bergslags AB, Enso Española SA (tidigare Tampella Española SA) och Moritz J. Weig GmbH & Co KG har överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att delta,

— vad beträffar Buchmann och Rena från omkring mars 1988 till i vart fall slutet av år 1990,

— vad beträffar Enso Española i vart fall från mars 1988 till i vart fall slutet av april 1991,

— vad beträffar Gruber & Weber från i vart fall år 1988 till slutet av år 1990,

— vad beträffar övriga fall från halvårsskiftet 1986 till i vart fall april år 1991,

i ett avtal och ett samordnat förfarande som inleddes vid halvårsskiftet 1986 och som innebar att kartongleverantörer inom Europeiska gemenskapen

— samlades regelbundet till hemliga och institutionaliserade möten i syfte att diskutera och enas om en gemensam konkurrensbegränsande branschplan,

— enades om regelbundna prishöjningar för varje produktkvalitet i de olika nationella valutorna,

— planlade och genomförde samtidiga och enhetliga prishöjningar inom hela Europeiska gemenskapen,

— enades om att bibehålla de största tillverkarnas marknadsandelar på konstanta nivåer, men med möjlighet till vissa ändringar,

— allt oftare från och med början av år 1990 vidtog samordnade åtgärder för att kontrollera tillförseln till den gemensamma marknaden i syfte att säkerställa genomförandet av de nämnda samordnade prishöjningarna,

— utbytte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder.

...

Artikel 3

Nedanstående företag åläggs följande böter för de överträdelser som har konstaterats i artikel 1:

...

vii) Gruber & Weber GmbH & Co KG, böter på 1 000 000 ecu

...”

- 13 Enligt beslutet begicks överträdelsen inom ramen för ett organ kallat ”Product Group Paperboard” (nedan kallat PG Paperboard) som var sammansatt av ett flertal grupper eller kommittéer.
- 14 Vid halvårsskiftet 1986 tillfördes ”Presidents Working Group” (nedan kallad PWG) till detta organ, i vilken företrädare på hög nivå från de största kartongleverantörerna i gemenskapen (omkring åtta företag) ingick.
- 15 PWG:s verksamhet bestod bland annat i diskussioner om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser och kapacitet. I synnerhet fattades allmänna beslut om tidsplan för och nivån på de prishöjningar som tillverkarna skulle genomföra.

- 16 PWG rapporterade till "President Conference" (nedan kallad PC), i vilken nästan samtliga verkställande direktörer för de berörda företagen (mer eller mindre regelbundet) deltog. PC sammanträdde två gånger per år under den aktuella perioden.

- 17 Vid slutet av år 1987 bildades "Joint Marketing Committee" (nedan kallad JMC). Dess huvudsakliga uppgift var dels att besluta om och, i förekommande fall, hur prishöjningar skulle kunna genomföras, dels att ange hur de prisinitiativ som tagits av PWG skulle kunna genomföras i varje land och i förhållande till de viktigaste kunderna för att åstadkomma ett system med likvärdiga priser inom Europa.

- 18 Slutligen diskuterade den ekonomiska kommittén (nedan kallad COE) bland annat prisvariationerna på de nationella marknaderna och orderstocken samt rapporterade sina slutsatser till JMC eller, fram till slutet av år 1987, till Marketing Committee som var JMC:s föregångare. COE bestod av försäljningsdirektörer från flertalet av de berörda företagen och sammanträdde vid flera tillfällen varje år.

- 19 Det framgår vidare av beslutet att kommissionen ansåg att PG Paperboards verksamhet främjades av ett informationsutbyte som möjliggjordes genom förvaltningsbolaget Fides med säte i Zürich (Schweiz). Enligt beslutet lämnade flertalet av medlemmarna av PG Paperboard regelbundna rapporter till Fides om order, produktion, försäljning och kapacitetsutnyttjande. Dessa rapporter bearbetades inom ramen för Fides-systemet, och de samlade uppgifterna översändes till deltagarna.

- 20 Sökanden, Gruber & Weber GmbH & Co. KG (nedan kallat sökanden eller Gruber & Weber), tillverkar GD-kartong och har enligt beslutet deltagit i vissa av JMC:s möten. Enligt artikel 1 i beslutet deltog Gruber & Weber i överträdelsen från år 1988 till i vart fall slutet av år 1990 (se även punkt 162 i övervägandena i beslutet).

Förfarande

- 21 Sökanden har väckt föreliggande talan genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 7 oktober 1994.

- 22 Sexton av de andra arton företag som anses ansvariga för överträdelsen har också väckt talan mot beslutet (mål T-295/94, T-301/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 och T-354/94).

- 23 Sökanden i mål T-301/94, Laakmann Karton GmbH, återkallade sin talan genom skrivelse som inkom till förstainstansrättens kansli den 10 juni 1996, och målet avskrevs genom beslut av den 18 juli 1996 i mål T-301/94, Laakmann Karton mot kommissionen (inte publicerat i rättsfallssamlingen).

- 24 Fyra finska företag, som är medlemmar av branschorganisationen Finnboard och som i denna egenskap anses solidariskt ansvariga för betalningen av de böter som ålagts Finnboard, har också väckt talan mot beslutet (förenade målen T-339/94, T-340/94, T-341/94 och T-342/94).

- 25 Slutligen väcktes talan av sammanslutningen CEPI-Cartonboard, till vilken beslutet inte var riktat, som återkallade sin talan genom skrivelse som inkom till förstainstansrättens kansli den 8 januari 1997, och målet avskrevs genom beslut av den 6 mars 1997 i mål T-312/94, CEPI-Cartonboard mot kommissionen (inte publicerat i rättsfallssamlingen).

- 26 Förstainstansrätten kallade parterna i en skrivelse av den 5 februari 1997 till ett informellt möte, bland annat för att höra deras uppfattning om en eventuell

förening av målen T-295/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 och T-354/94 vad gäller det muntliga förfarandet. Vid detta möte, som ägde rum den 29 april 1997, godtog parterna en sådan förening.

- 27 Ordföranden för förstainstansrättens tredje avdelning i utökad sammansättning beslutade den 4 juni 1997 att förena de ovannämnda målen vad gäller det muntliga förfarandet på grund av sambandet dem emellan i enlighet med artikel 50 i rättegångsreglerna och biföll den begäran om konfidentiell behandling som sökanden i mål T-334/94 inkommit med.
- 28 Genom beslut av den 20 juni 1997 bifölls en begäran från sökanden i målet T-337/94 om konfidentiell behandling av en handling som inlämnats som svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten.
- 29 Förstainstansrätten (tredje avdelningen i utökad sammansättning) beslutade på grundval av referentens rapport att inleda det muntliga förfarandet och vidtog åtgärder för processledning genom att anmoda parterna att besvara vissa skriftliga frågor samt att inkomma med vissa handlingar. Parterna rättade sig efter denna anmodan.
- 30 Parterna i målen som nämns i punkt 26 ovan utvecklade sin talan och besvarade förstainstansrättens frågor vid sammanträdet som ägde rum mellan den 25 juni och den 8 juli 1997.

Parternas yrkanden

31 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogiltigförklara beslutet,

— kraftigt nedsätta de böter sökanden har ålagts för det fall beslutet helt eller delvis skall fortsätta att gälla,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

32 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogilla talan,

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

Yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 1 i beslutet

Huruvida kommissionen har åsidosatt sin motiveringskyldighet och underlåtit att fullgöra sina skyldigheter i fråga om bevisbördan

Parternas argument

33 Sökanden har gjort gällande att kommissionen i ett fall som det föreliggande inte bara är skyldig att bevisa förekomsten av överenskommelsen utan även karaktären,

omfattningen och varaktigheten av vart och ett av de berörda företagens deltagande. Trots de detaljerade förklaringar som sökanden lämnade under det administrativa förfarandet vid kommissionen, innehåller beslutet, vad sökanden beträffar, ingen hänvisning till något som helst deltagande i avtalen. Däremot har kommissionen i beslutet implicit och generellt presumerat att sökanden har deltagit i dessa avtal.

- 34 Emellertid skall, enligt sökanden, bevis förebringas för att enskilda företag har deltagit — aktivt eller passivt — i de aktiviteter som följer av en överenskommelse, eftersom dessa aktiviteter direkt påverkar eventuella bötesbelopp.
- 35 Sökandens argument framgår endast av punkt 109 första stycket i övervägandena i beslutet, enligt vilket "Gruber & Weber för sin del har medgett att de priser som tillämpades på stora kunder hade diskuterats vid möten, men att denna fråga inte var intressant för företaget eftersom det endast hade mindre kunder". I beslutet görs emellertid ingen bedömning av denna förklaring. En sådan bedömning är dock nödvändig, eftersom det framgår av beslutet att den föregivna överenskommelsen hade som huvudsyfte att vidmakthålla de stora kartongtillverkarnas marknadsandelar (punkt 2 i övervägandena i beslutet) och att JMC:s huvuduppgift var att utforma prisinitiativen med avseende på de största kunderna till "huvudmännen" i överenskommelsen (punkt 44 i övervägandena). Mot denna bakgrund, och med hänsyn till sökandens obetydliga marknadsandel samt till att strukturen på dess kundkrets var annorlunda jämfört med övriga tillverkares, står det klart att sökanden inte hade något intresse av att delta i den föregivna överenskommelsen.
- 36 Sammanfattningsvis har sökanden hävdatt att dess individuella deltagande i den eventuella överenskommelsen inte är tillräckligt styrkt och att de omständigheter och skäl på vilka beslutet är grundat med avseende på sökanden inte har redovisats i tillfredsställande utsträckning (se generaladvokaten Sir Gordon Slynn's förslag till avgörande inför domen av den 21 februari 1984 i målet 86/82, Hasselblad mot kommissionen, REG 1984, s. 883, 913 och generaladvokaten Darmons förslag till avgörande inför domen av den 31 mars 1993 i de förenade målen C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 och C-125/85—C-129/85, Ahlström

Osakeyhtiö m. fl. mot kommissionen, REG 1993, s. I-1307, I-1445; svensk specialutgåva, häfte 14).

- 37 Kommissionen har framhållit att den i punkt 108—115 i övervägandena i beslutet har bemött tillverkarnas huvudargument. Kommissionen är inte skyldig att inom ramen för motiveringen av sitt beslut diskutera samtliga faktiska och rättsliga omständigheter som åberopats under förfarandet, utan det räcker att ta upp de faktiska och rättsliga omständigheter som föranlett den att fatta beslutet (förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i mål T-13/89, ICI mot kommissionen REG 1992, s. II-1021, punkt 318; svensk specialutgåva, häfte 12).
- 38 Kommissionen har för övrigt inte grundat sig på generella presumtioner och oriktiga påståenden.
- 39 Vad beträffar återstoden av vad sökanden åberopat under den aktuella grunden kommer kommissionen bemöta dem tillsammans med de andra grunder som sökanden har åberopat till stöd för sitt yrkande om ogiltigförklaring av artikel 1 i beslutet.

Förstainstansrättens bedömning

- 40 Enligt fast rättspraxis (domstolens dom av den 4 juli 1963 i mål 24/62, Tyskland mot kommissionen, REG 1963, s. 129 och 143, och av den 17 januari 1984 i de förenade målen 43/82 och 63/82, VBVB och VBBB mot kommissionen, REG 1984, s. 19, punkt 22, svensk specialutgåva, häfte 7, och förstainstansrättens dom av den 24 januari 1992 i mål T-44/90, La Cinq mot kommissionen, REG 1992, s. II-1, punkt 42) att motiveringen av ett beslut som går någon emot skall göra det möjligt för gemenskapsdomstolarna att pröva beslutets lagenlighet och att upplysa den berörde om skälen för den vidtagna åtgärden för att denna skall kunna göra gällande sina rättigheter och bedöma om beslutet är välgrundat.

- 41 Av det följer att bristen på motivering eller en bristfällig sådan utgör en grund som hänför sig till invändningen att väsentliga formföreskrifter har åsidosatts, och den skiljer sig därmed från den grund under vilken det anförs att motiveringen av beslutet är oriktig. Prövningen av den sistnämnda grunden innefattar nämligen en prövning av om beslutet är välgrundat.
- 42 I den mån sökandens argument syftar till att bestrida det riktiga i skälen för beslutet saknar de, i det aktuella sammanhanget, relevans. Detsamma gäller sökandens argument att kommissionen skulle ha bortsett från bevisbördereglerna. Med det sista argumentet har sökanden även avsett att bestrida att beslutet skulle vara välgrundat.
- 43 Det kan vidare påpekas att kommissionen enligt artikel 190 i fördraget är skyldig att ange de faktiska och rättsliga omständigheter som utgör den rättsliga grunden för beslutet samt de överväganden som fått kommissionen att fatta sitt beslut. Däremot behöver inte kommissionen behandla samtliga faktiska och rättsliga frågor som har åberopats under det administrativa förfarandet (se domstolens dom av den 29 oktober 1980 i de förenade målen 209/78—215/78 och 218/78, Van Landewyck m. fl. mot kommissionen, REG 1980, s. 3125, punkt 66; svensk specialutgåva, häfte 5).
- 44 I föreliggande fall innehåller beslutet direkta hänvisningar till sökanden i samband med beskrivningen av de samordnade prishöjningarna (punkterna 78 och 79 i övervägandena). Punkterna i beslutet som innehåller en beskrivning av de diskussioner med ett konkurrensbegränsande syfte som fördes inom JMC (bland annat punkterna 44—46, 58, 71, 73, 84, 85 och 87 i övervägandena), avser utan tvekan sökanden som inte heller förnekat att den deltog i detta organs möten. Slutligen framgår klart av beslutet hur kommissionen resonerade när den kom fram till att sökanden hade deltagit i en övergripande överenskommelse (punkt 116—119 i övervägandena).
- 45 Mot denna bakgrund ges sökanden tillräcklig ledning av motiveringen av beslutet för att den skall kunna avgöra vilka huvudsakliga faktiska och rättsliga omständig-

heter som låg till grund för det resonemang som föranledde kommissionen att anse sökanden som delaktig i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget.

- 46 Av det ovan anförda följer att talan inte kan vinna bifall på föreliggande grund.

Huruvida sökanden har deltagit i hemliga och institutionaliserade möten och regelbundna prisavtal

Parternas argument

- 47 Sökanden har gjort gällande att kommissionen felaktigt har ansett att sökanden deltog i hemliga och institutionaliserade möten och i regelbundna prisavtal.
- 48 Vad beträffar sökandens deltagande i mötena med organen inom PG Paperboard, framgår det av beslutet att den huvudsakliga och avgörande uppgiften inom ramen för överenskommelsen fullgjordes av de beslutsfattande organen, det vill säga PWG och PC (punkterna 37, 38 och 41 i övervägandena). Sökanden deltog emellertid aldrig i dessa organs möten, och påståendet i punkt 42 i övervägandena, enligt vilket samtliga mottagare av beslutet var företrädare i PC, är därför felaktigt. Sökanden deltog inte heller i några möten med COE.
- 49 Vad beträffar JMC framgår det av punkt 44 i övervägandena i beslutet, i vilken detta organs huvuduppgifter beskrivs, att JMC endast var sekundär betydelse för överenskommelsen.

- 50 Vidare anslöt sig sökanden till JMC senare (år 1988) än övriga tillverkare, och den drog sig ur mötena efter kort tid (år 1990). Under den aktuella perioden deltog sökanden endast sporadiskt i JMC:s möten. Även om det antas att JMC spelade en betydande roll inom ramen för den föregivna överenskommelsen, har sökanden inte fullgjort eller kunnat fullgöra någon uppgift inom detta organ. Sökanden hade inte heller full kännedom om de föregivna rättsstridiga avtalen.
- 51 Mot denna bakgrund är kommissionens hänvisning till förstainstansrättens dom av den 24 oktober 1991 i mål T-1/89, Rhône-Poulenc mot kommissionen (REG 1991, s. II-867), inte relevant. I motsats till de omständigheter som konstaterades i det målet finns det i föreliggande fall inget bevis för att sökanden deltog i möten under vilka prisinitiativ eller prishöjningar beslutades.
- 52 Kommissionen har vidare underlåtit att ta hänsyn till skälet för sökandens deltagande i vissa av JMC:s möten. Sökanden har i det avseendet gjort gällande att den anslöt sig till Fides system för informationsutbyte enbart för att bättre kunna bedöma den framtida marknadsutvecklingen, i synnerhet på den tyska marknaden för vikbar kartong, inför en omfattande investering i samband med moderniseringen av dess produktionsanläggning. Dess anslutning till systemet upphörde efter det att moderniseringen var slutförd, det vill säga i slutet av år 1990.
- 53 Sökanden hade slutligen inget intresse av att delta i någon som helst rättsstridig överenskommelse, eftersom a) dess kundkrets bestod av medelstora företag, b) ordervolymen för denna kundkrets skilde sig kraftigt från ordervolymen för de stora kartongtillverkarnas kunder och c) dess produktsortiment i flertalet fall skilde sig avsevärt från det produktsortiment som de stora tillverkarna av falskartong erbjöd.

- 54 Kommissionen har gjort gällande att sökanden på grund av sitt deltagande i Fides system för informationsutbyte och i JMC:s möten har deltagit i överträdelsen av artikel 85 i fördraget i dess helhet. Kommissionen har på denna punkt framhållit att det inte rörde sig om en serie skilda överträdelser, utan tvärtom bidrog de olika momenten i överenskommelsen till ett enda övergripande avtal. Det är därför nödvändigt att göra en helhetsbedömning av de åtgärder och avtal som ingår i överenskommelsen (se domen i det ovannämnda målet Rhône-Poulenc mot kommissionen, punkt 125—127).
- 55 Kommissionen har medgett att sökanden endast deltog i JMC:s möten. Uppgiften i punkt 42 i övervägandena i beslutet, enligt vilken samtliga företag deltog i PC:s möten, beror på ett skrivfel. Detta obeaktat spelade JMC en synnerligen betydande roll inom ramen för överenskommelsen, vilket även framgår av beslutet.
- 56 Vad gäller sökandens argument att den endast deltog sporadiskt i JMC:s möten finns det inget som styrker att diskussioner om prisinitiativ inte ägde rum under de möten då sökanden var närvarande, i synnerhet med hänsyn till att sökanden har medgett att den höjde sina priser under den aktuella perioden. Vidare var JMC:s möten olika beroende på vilken kartongkvalitet det gällde. Kommissionen har i det avseendet betonat att sökanden enbart tillverkade GD-kartong.
- 57 Vad slutligen beträffar skälen för att sökanden deltog i JMC:s möten och dennes påstådda brist på intresse av att delta i en rättsstridig överenskommelse har kommissionen invänt att individuella skäl, som exempelvis bristande intresse, inte kan rättfärdiga deltagandet i en rättsstridig överenskommelse.

Förstainstansrättens bedömning

- 58 Sökanden har bestritt att den, såsom anges i artikel 1 andra stycket femte strecksatsen i beslutet, har deltagit i "hemliga och institutionaliserade möten".

59 Sökanden har vidare bestritt att den har deltagit i prisavtal. Sökandens argument skall i det avseendet förstås så, att sökanden bestrider att den skulle ha deltagit i en prissamverkan och, för det fall en sådan samverkan skulle anses styrkt, att det var riktigt av kommissionen att beteckna den som ett avtal.

60 Det finns anledning att successivt undersöka sökandens tre bestridanden.

— Sökandens deltagande i ”hemliga och institutionaliserade möten”

61 Det är ostridigt att sökanden deltog i vissa av JMC:s möten under perioden från år 1988 till slutet av år 1990. I en skrivelse till kommissionen av den 10 januari 1992 meddelade sökanden endast tidpunkterna för mötena under år 1990. Sökanden angav att den hade deltagit i möten den 6/7 februari, den 14 maj och den 4 september 1990. I samma skrivelse påstod sökanden att den inte kunde avgöra om den hade deltagit i mötena den 4/5 april, 8/9 oktober och den 19/20 november 1990. Dessa uppgifter har vederbörligen beaktats av kommissionen, såsom framgår av tabell 4 som bifogas beslutet.

62 Det är för övrigt ostridigt att sökanden aldrig deltog i möten med de tre andra organ som ingick i PG Paperboard, det vill säga PWG, COE och PC.

63 Vad i synnerhet gäller PC framgår det av en fullständig genomläsning av beslutet, att påståendet i punkt 42 första stycket i övervägandena, enligt vilken ”samtliga

mottagare av föreliggande beslut var företrädare inom "President Conference", innehåller ett skrivfel — vilket kommissionen även har medgett i sina inlagor till förstainstansrätten. Det räcker i detta hänseende att konstatera att sökanden inte står angiven i tabellerna 3 och 7 som bifogas beslutet bland de företag som deltog i PC:s möten.

- 64 Kommissionen har således inte ansett att sökanden deltog i möten med organen inom PG Paperboard i större utsträckning än vad företaget själv har medgett.
- 65 Det kan påpekas att sökandens deltagande i vissa av JMC:s möten gav kommissionen fog för slutsatsen att sökanden hade deltagit i "institutionaliserade" möten. En sådan slutsats fordrade inte att bevis förebringades för ett deltagande i möten inom samtliga av PG Paperboards organ.
- 66 Utan att det inverkar på frågan om och, för det fall den besvaras jakande, i vilken utsträckning sökanden har deltagit i den i artikel 1 i beslutet konstaterade överträdelsen, skall det under alla omständigheter fastställas att sökanden hade full kännedom om att JMC:s möten, i vilka sökanden deltog, ingick i ett större institutionellt sammanhang. Det räcker att på denna punkt påpeka att sökanden i sin skrivelse av den 10 januari 1992 (se ovan punkt 61) lämnade upplysningar beträffande tidpunkterna för mötena inom samtliga PG Paperboards organ för åren 1989 och 1990.
- 67 Vad beträffar att de berörda mötena var hemliga finns det anledning uppmärksamma att det saknas officiella protokoll från JMC:s möten. Bristen på officiella protokoll och den nästan totala avsaknaden av interna anteckningar avseende dessa möten utgör med hänsyn till antalet möten, deras varaktighet och de ifrågasvarande diskussionernas natur ett tillräckligt bevis för kommissionens påstående att delta-

garna har uppmanats att inte föra anteckningar (se punkt 168 sjätte strecksatsen i övervägandena i beslutet).

- 68 Kommissionen har således med rätta ansett att sökanden deltog i "hemliga och institutionaliserade möten".

— Sökandens deltagande i en prissamverkan

- 69 Enligt kommissionen var JMC:s huvuduppgift redan från början följande:

"— att avgöra om och, i förekommande fall, hur prishöjningar skulle kunna genomföras samt vidarebefordra sina slutsatser till PWG,

— ange hur de prisinitiativ som tagits av PWG skulle kunna genomföras i varje land och i förhållande till de viktigaste kunderna för att åstadkomma ett system med likvärdiga (det vill säga enhetliga) priser i Europa ..." (punkt 44 sista stycket i övervägandena i beslutet).

- 70 Kommissionen framhåller i punkt 45 första och andra styckena i övervägandena i beslutet särskilt följande:

"Denna kommitté undersökte marknaden för marknaden hur de prishöjningar som beslutats av PWG skulle genomföras av varje tillverkare. De praktiska aspekterna av en tillämpning av de planerade höjningarna behandlades vid 'rundabordssamtal', vid vilka varje deltagare fick tillfälle att kommentera den föreslagna höjningen.

Svårigheter med att genomföra de prishöjningar som beslutats av PWG eller de tillverkare som eventuellt vägrade att samarbeta rapporterades till PWG, som bemödade sig (som Stora har förklarat) om att 'få till stånd det samarbete som bedömts som nödvändigt'. JMC lämnade olika rapporter för GC-respektive GD-kvaliteterna. När PWG ändrade ett beslut i fråga om pris på grundval av JMC:s rapporter, diskuterades de åtgärder som skulle vidtas för att genomföra det ifrågasvarande beslutet vid JMC:s påföljande möte."

- 71 Det skall fastställas att det var riktigt av kommissionen att åberopa Storas förklaringar till stöd för uppgifterna om syftet med JMC:s möten (bilagorna 35 och 39 till meddelandet om anmärkningar).
- 72 Även om kommissionen inte har haft tillgång till något officiellt protokoll från JMC:s möte, har den från Mayr-Melnhof och Rena erhållit vissa interna anteckningar avseende mötena den 6 september 1989, den 16 oktober 1989 och den 6 september 1990 (bilagorna 117, 109 och 118 till meddelandet om anmärkningar). Dessa anteckningar, vars innehåll har beskrivits i punkterna 80, 82 och 87 i övervägandena i beslutet, återger detaljerade diskussioner som ägt rum under dessa möten angående samordnade prisinitiativ. Dessa anteckningar utgör således bevis som klart bekräftar Storas beskrivning av JMC:s funktion.
- 73 Det är i detta avseende tillräckligt att som exempel hänvisa till den anteckning som erhållits från Rena avseende JMC:s möte den 6 september 1990 (bilaga 118 till meddelandet om anmärkningar), i vilken bland annat följande anges:

"En prishöjning kommer att meddelas *nästa vecka för september*.

Frankrike	40 FF
Nederländerna	14 HFL
Tyskland	12 DM
Italien	80 LIT
Belgien	2,50 BFR

Schweiz	9 FS
Förenade kungariket	40 UKL
Irland	45 IRL

Samtliga kvaliteter kommer att omfattas av samma höjning, GD, UD, GT, GC m. fl.

En enda prishöjning per år.

För leveranser från och med den 7 januari.

Senast den 31 januari.

Skrivelse av den 14 september om prishöjning (Mayr-Melnhof).

Den 19 september, Feldmühle sänder sin skrivelse.

Cascades före slutet av september.

Samtliga skall ha sänt sina skrivelser före den 8 oktober.”

- 74 Som kommissionen förklarar i punkt 88—90 i övervägandena i beslutet har den även fått tillgång till interna handlingar av vilka den slutsatsen kunde dras att företagen, och särskilt de som nämns vid namn i bilaga 118 till meddelandet om anmärkningar, faktiskt hade tillkännagett och genomfört de överenskomna prishöjningarna.
- 75 Även om de handlingar som har åberopats av kommissionen endast gäller ett fåtal av JMC:s möten under den period som omfattas av beslutet, bekräftar samtliga tillgängliga skriftliga bevis Storas uppgift att JMC:s huvuduppgift var att bestämma och planera genomförandet av samordnade prishöjningar. I detta avseende skall den nästan fullständiga avsaknaden av protokoll, officiella eller interna, från JMC:s möten anses som ett tillräckligt bevis inte bara för mötenas hemliga karaktär (se ovan punkt 67) utan även för kommissionens påstående att de företag som deltog i mötena har bemödat sig om att dölja den verkliga arten av de diskussioner som

hölls inom detta organ (se bland annat punkt 45 i övervägandena i beslutet). Med hänsyn till detta har bevisbördan kastats om, och det ankommer på de företag som var mottagare av beslutet och som deltog i detta organs möten att bevisa att organet hade ett tillåtet syfte. Ett sådant bevis har emellertid inte förebringats av dessa företag, och det var således riktigt av kommissionen att anse att de diskussioner som fördes av företagen under detta organs möten hade ett i huvudsak konkurrensbegränsande syfte.

- 76 Vad beträffar sökandens individuella situation skall dess deltagande i vissa av JMC:s möten under perioden från år 1988 till slutet av år 1990, varav minst tre möten under år 1990, mot bakgrund av det ovan anförda och trots att skriftliga bevis saknas för de diskussioner som ägde rum under dessa tre möten, i vilka det har fastställts att sökanden deltog, anses som tillräckligt bevis för att företaget under den aktuella perioden deltog i den ifrågakvarande prissamverkan.
- 77 Detta konstaterande bekräftas av de handlingar som kommissionen har åberopat avseende sökandens verkliga agerande i fråga om pris. Sökanden har i detta hänseende inte bestritt uppgifterna i tabellerna som bifogas beslutet avseende med vilka belopp priserna höjdes, tidpunkten för tillkännagivandet av prishöjningarna och tidpunkten då de nya priserna trädde ikraft. Det framgår emellertid av dessa tabeller att sökanden, under den period då sökanden ansågs ha deltagit i överträdelsen, tillkännagav och genomförde prishöjningar på den tyska marknaden, vilka såväl i fråga om belopp som tidpunkter för tillkännagivande och genomförande sammanfaller med besluten som fattades inom PG Paperboard.
- 78 Sökanden har hävdats (se nedan punkt 89 och följande punkter) att den inte deltog i prishöjningen i oktober 1989 och att den, trots sina ursprungliga avsikter, inte genomförde prishöjningarna som hade planerats till april 1990 och januari 1991.

- 79 Det framgår emellertid av beslutet att den första av dessa tre höjningar inte gällde GD-kartong, vilket är den enda kartongkvalitet som sökanden tillverkar (se tabell E som bifogas beslutet och Storas förklaring, bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 17).
- 80 Vad gäller den andra höjningen som planerades till april 1990 tillkännagav sökanden i en skrivelse av den 13 december 1989 (handling F-7-1) sin avsikt att höja sina priser med 8 procent i mars 1990. I denna skrivelse hänvisade sökanden uttryckligen till den prishöjning som Mayr-Melnhof tillkännagav den 28 november 1989. Den sistnämnda höjningen var identisk med den höjning som sökanden tillkännagav såväl vad avser belopp som ikraftträdandedag.
- 81 Eftersom sökanden tillkännagett sin avsikt att genomföra den berörda prishöjningen, kan endast den omständigheten att den inte faktiskt höjde sina priser vid den planerade tidpunkten inte inverka på slutsatsen att dess agerande på marknaden bekräftade dess deltagande i prissamverkan. Under de aktuella omständigheterna visar den omständigheten att sökanden inte genomförde prishöjningen endast att sökanden till fullo drog fördel av prissamverkan genom att erbjuda lägre priser än de priser som den hade enats om med sina konkurrenter.
- 82 Vad beträffar den tredje höjningen bekräftar det faktum att sökanden inte deltog i den enbart kommissionens konstaterande att sökandens deltagande i överträdelsen upphörde i slutet av år 1990.
- 83 Mot bakgrund av dessa omständigheter har kommissionen styrkt att sökanden deltog i en prissamverkan under perioden från år 1988 till slutet av år 1990. Sökandens argument att den endast deltog i JMC:s möten för att bättre kunna bedöma den framtida marknadsutvecklingen och att den inte hade något intresse av att delta i någon som helst överenskommelse saknar således relevans.

— Den rättsliga bedömningen av det rättsstridiga beteendet

- 84 Enligt beslutet fastställde de företag som nämns i artikel 1 ”genom avtal regelbundna prishöjningar som skulle genomföras på varje nationell marknad” (punkt 130 andra stycket tredje strecksatsen i övervägandena). Kommissionen har även preciserat att ”de halvårsvisa prisinitiativen ... inte skall anses som en samling skilda avtal eller samordnade förfaranden utan som ett enda fortlöpande avtal” (punkt 131 andra stycket i övervägandena). I sökandens fall skall det därför undersökas om det var riktigt av kommissionen att beteckna den samordning av priserna i vilken sökanden deltog från och med år 1988 (se ovan punkt 69 och följande punkter) som ett avtal.
- 85 Det framgår av fast rättspraxis att det är fråga om avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget så snart de aktuella företagen har gett uttryck för sin gemensamma vilja att agera på marknaden på ett bestämt sätt (se domstolens dom av den 15 juli 1970 i mål 41/69, ACF Chemiefarma mot kommissionen, REG 1970, s. 661, punkt 112, svensk specialutgåva häfte 1, domen i ovannämnda målet Van Landewyck m. fl mot kommissionen, punkt 86, och förstainstansrättens dom av den 17 december 1991 i mål T-7/89, Hercules Chemicals mot kommissionen, REG 1991, s. II-1711, punkt 256; svensk specialutgåva, häfte 11).
- 86 Det skall således undersökas om kommissionen har bevisat att beslutets mottagare hade gett uttryck för sin gemensamma vilja att vid prissättningen agera på marknaden på ett bestämt sätt.
- 87 Det räcker i detta avseende att hänvisa till bevisen för sökandens deltagande i en prissamverkan (se ovan punkt 69 och följande punkter). Utan att det är nödvändigt att ta ställning till andra bevis står det klart att kommissionen har bevisat att de företag som deltog i JMC:s möten har kommit till samförstånd om att genomföra enhetliga och samtidigt prishöjningar. Det var således riktigt av kommissionen

att beteckna det samförstånd i fråga om prisinitiativ som sökanden och övriga kartongtillverkare kommit till som ett avtal.

- 88 Talan kan mot bakgrund av vad som ovan anförts inte vinna bifall på denna grund.

Huruvida sökanden har deltagit i genomförandet av prishöjningarna

Parternas argument

- 89 Sökanden har gjort gällande att den endast genomförde prishöjningar i oktober 1988 och april 1989. Vad beträffar initiativen till att höja priserna i april 1990 och januari 1991, i vilka sökanden anses ha deltagit enligt beslutet, tillkännagav sökanden endast höjningar som dock aldrig genomfördes.
- 90 Den omständigheten att sökanden inte deltog i prisinitiativet i oktober 1989 visar tydligt att den inte fyllde någon funktion i den föregivna överenskommelsen. Om sökanden hade fyllt en funktion i överenskommelsen, skulle det ha varit nödvändigt att den utan undantag deltog i samtliga prisinitiativ för att inte resultatet av de ingångna avtalen skulle äventyras.
- 91 Slutligen kände sig sökanden inte bunden av prisavtalen och det är ostridigt att den, trots sina ursprungliga förklaringar, inte höjde priserna i april 1990 och januari 1991.

- 92 Kommissionen har påstått att sökandens agerande klart bekräftar dess deltagande i samtliga prisinitiativ. Kommissionen har framhållit att sökanden tillkännagav prishöjningar i samband med varje initiativ som beslutades av PG Paperboard under den aktuella perioden med oktober 1989 som enda undantag. Den omständigheten att vissa prishöjningar inte kunde genomföras kan förklaras av motståndet från kunderna. Med hänsyn till att höjningarna tillkännagavs måste det anses att sökanden ansåg sig bunden av prisavtalen.

Förstainstansrättens bedömning

- 93 Såsom redan har påpekats framgår det av beslutet att initiativ till prishöjningarna i oktober 1989 inte gällde GD-kartong, vilket är den enda kartongkvalitet som sökanden tillverkar. Det har även konstaterats (se ovan punkt 82) att det faktum att prishöjningen i januari 1991 inte genomfördes endast bekräftar att sökandens deltagande i överträdelsen upphörde i slutet av år 1990.
- 94 Enbart den omständigheten att sökanden, efter att ha tillkännagett sin avsikt att genomföra en prishöjning i mars 1990, faktiskt inte höjde sina priser vid den planerade tidpunkten, kan inte inverka på slutsatsen att den hade deltagit i en pris-samverkan. Det påstås i det avseendet inte i beslutet att sökanden genomförde den aktuella prishöjningen. I tabell F som bifogas beslutet har kommissionen i själva verket inskränkt sig till en hänvisning till skrivelsen av den 13 december 1989 (handling F-7-1), i vilken sökanden tillkännagav sin avsikt att genomföra en prishöjning i mars 1990 (se ovan punkt 80).
- 95 Det måste i övrigt konstateras att sökanden genomförde de samordnade prishöjningarna i oktober 1988 och april 1989 (tabellerna C och D som bifogas beslutet).

- 96 Sökandens argument att den inte kände sig bunden av diskussionerna med sina konkurrenter om priset på kartong saknar relevans. Det fordras nämligen inte för att artikel 85.1 i fördraget skall vara tillämplig att företagen känner sig bundna av den samverkan i vilken de deltar.
- 97 Talan kan således inte vinna bifall på denna grund.

Huruvida sökanden har deltagit i en samverkan kring marknadsandelar och en samverkan kring kapacitet

Parternas argument

- 98 Sökanden har gjort gällande att företagets gamla kartongmaskin gick med full kapacitet fram till år 1990, och det var omöjligt för företaget att öka produktionsvolymen. Denna gamla maskin orsakade, på grund av underhåll, skötsel och fel, ett stort antal driftstopp.
- 99 Sökanden förutsåg ett produktionsbortfall under den period kartongmaskinen byggdes om och byggde därför upp ett lager under år 1989 genom att köra maskinen 20,8 dagar mer än under ett normalt år. För att uppnå ett sådant produktionsöverskott var det nödvändigt att avstå från driftstopp som sammanhänger med den årliga semestern eller helgdagar och produktionen stoppades enbart av tekniska skäl. År 1990 fick produktionen vidkännas en minskning på grund av ombyggnadsarbetena, men den återstående kapaciteten utnyttjades fullt ut. Sökanden har sammanfattningsvis hävdade att den inte kunde följa någon politik inriktad på "pris framför kvantitet" och att ombyggnaden vid dess kartongfabrik stod i klar strid med en sådan politik.

- 100 Beslutet innehåller inte någon anmärkning avseende deltagandet i en överenskommelse om kapacitet eller värnandet om de största tillverkarnas marknadsandelar. Beslutet hänvisar inte till någon faktisk omständighet som skulle kunna styrka att sökanden deltog i den föregivna överenskommelsen om en politik inriktad på "pris framför kvantitet". Det kan framhållas att handlingen som påträffades hos FS-Karton (bilaga 115 till meddelandet om anmärkningar, se punkt 92 i övervägandena i beslutet) inte styrker ett sådant deltagande. Enligt sökanden anger denna handling endast sökandens marknadsandel, vilken påstås vara 3 procent. Dess marknadsandel för GD-kvaliteter uppgick emellertid endast till maximalt omkring 2 procent, även under åren 1988/89, och minskade under år 1990 till följd av ombyggnadsarbetena.
- 101 Sökanden har vidare invänt mot att dess sporadiska deltagande i JMC:s möten kan betraktas som ett bevis för att den deltog i en politik inriktad på "pris framför kvantitet". Det framgår i det avseendet av Storas andra förklaring, som legat till grund för kommissionens bedömning, att denna politik diskuterades vid PWG:s och PC:s möten, det vill säga inom organ i vilka sökanden inte deltog. I likhet härmed utgör skrivelsen beträffande COE:s möte den 3 oktober 1989 (bilaga 70 till meddelandet om anmärkningar, se punkt 82 i övervägandena i beslutet) inte heller något sådant bevis, eftersom det är ostridigt att sökanden aldrig deltog i denna kommittés möten.
- 102 Kommissionen har inledningsvis hänvisat till Storas förklaringar (bilagorna 39 och 43 till meddelandet om anmärkningar). Dessa förklaringar innehåller en beskrivning av de åtgärder som beslutades i fråga om kontroll av kvantiteterna i syfte att vidmakthålla en jämvikt mellan utbud och efterfrågan samt i fråga om en begränsning av marknadsandelarna. Det framgår vidare av dessa förklaringar att åtgärderna avseende en kontroll av kvantiteterna och en begränsning av marknadsandelarna utgjorde huvudpunkter i de avtal som ingicks mellan medlemmarna av PG Paperboard. Storas förklaringar har bekräftats av ett flertal handlingar. Kommissionen har som exempel hänvisat till en konfidentiell skrivelse av den 28 december 1988 från försäljningsdirektören vid FS-Karton (bilaga 73 i meddelandet om anmärkningar).

- 103 Kommissionen har hävdad att den har tolkat bilaga 115 till meddelandet om anmärkningar på ett korrekt sätt. Enligt kommissionen kan uppgifterna i den handlingen — om marknadsandelarna uttryckta i procent, kvantiteter och produktionskapacitet, orderstock, priser samt planerade prishöjningar — på grund av deras detaljerade och uttömmande karaktär endast ha erhållits på grundval av ett individuellt informationsutbyte mellan tillverkarna. Handlingen bekräftar således Storas förklaringar och det är därför irrelevant huruvida uppgifterna om sökanden kommer från sökanden själv och huruvida dess marknadsandel verkligen uppgick till 3 procent. Enligt kommissionen är det under alla omständigheter nödvändigt att ta hänsyn till att handlingen enbart gäller den tyska marknaden för GD- och GT-kvaliteter. År 1990 hade sökanden en andel av den marknaden som översteg nämnda 3 procent.
- 104 Sökanden deltog i JMC:s möten, vars syfte var att besluta vilka åtgärder som krävdes för att följa politiken inriktad på ”pris framför kvantitet” (punkt 44 och följande punkter i övervägandena i beslutet) och sökanden skall därför även anses delaktig i överträdelsen vad avser dessa aspekter av överenskommelsen. Kommissionen har i det hänseendet hävdad att, då det föreligger ett komplicerat system av avtal, det inte är nödvändigt att varje part själv genomför samtliga moment i överenskommelsen, så snart det är fastställt att dessa har genomförts inom ramen för överenskommelsen i dess helhet (se domar i de ovannämnda målen ICI mot kommissionen, punkterna 256—261 och 305, och Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 272). Den omständigheten att sökanden eventuellt ökade sin marknadsandel är därför irrelevant, eftersom ett sådant individuellt agerande inte ursäktar ett deltagande i en rättsstridig överenskommelse. Det är likaledes irrelevant att sökanden eventuellt inte genomförde driftstopp och att den eventuellt utnyttjade full kapacitet.

Förstainstansrättens bedömning

- 105 Enligt artikel 1 i beslutet har de företag som avses i denna artikel överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att — vad sökanden beträffar från år 1988 till i vart fall slutet av år 1990 — ha deltagit i ett avtal och ett samordnat förfarande som inleddes vid halvårsskiftet 1986 och som innebar att kartongleverantörer inom gemenskapen bland annat ”enades om att bibehålla de största tillverkarnas

marknadsandelar på konstanta nivåer, men med möjlighet till vissa ändringar” samt ”allt oftare från och med början av år 1990 vidtog samordnade åtgärder för att kontrollera tillförseln till den gemensamma marknaden i syfte att säkerställa genomförandet av de nämnda samordnade prishöjningarna”.

- 106 Det är ostridigt att sökanden deltog i vissa av JMC:s möten under perioden från år 1988 till slutet av år 1990. Vidare har sökandens deltagande i en prissamverkan under samma period redan ansetts vara styrkt (se ovan punkt 69 och följande punkter).
- 107 Sökanden har emellertid bestritt att den skulle ha deltagit i en samverkan kring driftsstopp och en samverkan kring marknadsandelar och det finns därför anledning att var för sig pröva de invändningar som gjorts avseende dessa fall av samverkan.

— Sökandens deltagande i en samverkan kring driftsstopp

- 108 Enligt beslutet deltog de företag som var närvarande vid PWG:s möten från och med slutet av år 1987 i en samverkan kring driftsstopp, och från och med år 1990 genomfördes verkligen driftsstopp.
- 109 Det framgår av punkt 37 tredje stycket i övervägandena i beslutet att PWG:s verkliga uppgift, såsom denna beskrivits av Stora, ”bland annat bestod i ’diskussion om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser samt prishöjningar och kapacitet’”. Vidare har kommissionen, med hänvisning till ”avtalet som träffades inom PWG år 1987” (punkt 52 första stycket i övervägandena), förklarat att överenskommelsen bland annat syftade till att vidmakthålla ”en konstant tillförselnivå” (punkt 58 första stycket i övervägandena).

- 110 Vad gäller PWG:s roll i samverkan kring kontrollen av tillförseln — som karaktäriserades av en undersökning av driftstopp — framgår av beslutet att PWG spelade en avgörande roll för införandet av driftstopp, då det från år 1990 uppkom problem med överkapacitet och sjunkande efterfrågan. ”I början av år 1990 bedömde de största tillverkarna att det var lämpligt att inom ramen för PWG enas om nödvändigheten av driftstopp. De stora tillverkarna medgav att de inte kunde öka efterfrågan genom att sänka priserna, och att priserna skulle komma att sjunka om de behöll full produktionskapacitet. Det var teoretiskt möjligt att på grundval av kapacitetsrapporterna beräkna hur länge driftstoppen skulle pågå för att jämvikt skulle uppnås mellan utbud och efterfrågan” (punkt 70 i övervägandena i beslutet).
- 111 Av beslutet framgår vidare följande: ”PWG angav dock inte något formellt driftstopp som varje tillverkare skulle iaktta. Enligt Stora var det praktiskt svårt att upprätta en koordinerad plan över driftstopp som täckte samtliga tillverkare. Stora påpekar att detta var skälet till att det endast fanns ett ’informellt system för uppmuntran’” (punkt 71 i övervägandena i beslutet).
- 112 Det kan betonas att Stora i sin andra förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar, punkt 24) förklarar följande: ”Genom att PWG bestämde sig för en politik inriktad på pris framför kvantitet och gradvis införde ett system för likvärdiga priser från och med år 1988 medgav medlemmarna av PWG samtidigt att det var nödvändigt att driftstoppen respekterades för att dessa priser skulle kunna bibehållas trots sjunkande efterfrågan. Om tillverkarna inte genomförde driftstopp, skulle det bli omöjligt att bibehålla den överenskomna prisnivån med hänsyn till den stigande överkapaciteten.”
- 113 I följande punkt i sin förklaring tillägger Stora att ”[u]nder åren 1988 och 1989 kunde industrin utnyttja nästan full kapacitet. Andra driftstopp än de normala för reparationer och semestrar blev nödvändiga från och med år 1990. ... Det visade sig senare nödvändigt med driftstopp då orderingången avtog för att vidmakthålla politiken som var inriktad på pris framför kvantitet. Driftstoppen som tillverkarna

skulle respektera (för att säkerställa jämvikten mellan produktion och konsumtion) kunde beräknas på grundval av kapacitetsrapporter. PWG angav dock inte något formellt driftstopp som varje tillverkare skulle iaktta, även om det fanns ett informellt system för uppmuntran ...”.

- 114 Kommissionen grundade även sina slutsatser på bilaga 73 till meddelandet om anmärkningar, vilken är en konfidentiell skrivelse av den 28 december 1988 från försäljningschefen för Mayr-Melnhof-koncernen i Tyskland (Katzner), till verkställande direktören för Mayr-Melnhof i Österrike (Gröller), angående marknadsläget.
- 115 Enligt denna skrivelse, som citeras i punkt 53—55 i övervägandena i beslutet, gav det mycket nära samarbetet inom ramen för ”VD-kretsen” (”Präsidentenkreis”), som inrättades år 1987, upphov till såväl ”vinnare” som ”förlorare”. Uttrycket ”VD-kretsen” har tolkats av Mayr-Melnhof så att det avser såväl PWG som PC i mer allmän bemärkelse, det vill säga utan hänvisning till en händelse eller särskilt möte (bilaga 75 till meddelandet om anmärkningar, punkt 2. a). Det saknas anledning att diskutera denna tolkning i detta sammanhang.
- 116 De skäl som upphovsmannen angivit som förklaring till varför han ansåg Mayr-Melnhof som ”förlorare” vid tillfället då skrivelsen utarbetades utgör viktiga bevis för förekomsten av en samverkan kring driftstoppen mellan deltagarna i PWG:s möten.
- 117 Upphovsmannen till skrivelsen konstaterar nämligen:
- ”4) Det är på denna punkt som de berörda parternas uppfattning om det eftersträ-
vade målet börjar skilja sig åt.

...

c) Samtliga försäljningsavdelningar och europeiska agenter har befriats från sina budgetvolymerna och en strikt prispolitik iakttas så gott som utan undantag (våra medarbetare har ofta inte förstått denna ändrade attityd till marknaden — tidigare har det endast ställts krav på kvantitet, medan nu enbart prisdisciplinen beaktas samt risken för driftstopp).”

- 118 Mayr-Melnhof hävdar (bilaga 75 i meddelandet om anmärkningar) att det ovan återgivna stycket syftar på företagets interna situation. Om emellertid detta utdrag analyseras mot bakgrund av skrivelsens mer allmänna innehåll, kan det tolkas som ett genomförande av en strikt politik inom försäljningsavdelningarna, som lagts fast av ”VD-kretsen”. Skrivelsen skall således tolkas på så sätt att deltagarna i avtalet år 1987, det vill säga åtminstone deltagarna i PWG:s möten, tveklöst hade tagit ställning till följderna av den fastlagda politiken under förutsättning att den tillämpades strikt.
- 119 Mot bakgrund av det ovan anförda finns det anledning anse att kommissionen har styrkt att det förekommit en samverkan kring driftstopp mellan deltagarna i PWG:s möten.
- 120 Enligt beslutet medverkade även de företag som deltog i JMC:s möten, däribland sökanden, i denna samverkan.

121 Kommissionen har beträffande detta påpekat bland annat följande:

”Förutom det system som förvaltades av Fides, genom vilket sammanställda uppgifter tillhandahölls, var det praxis att varje tillverkare redogjorde för sin orderstock inför sina konkurrenter under JMC:s möten.

Upplysningar beträffande order omvandlade i arbetsdagar var användbara av flera skäl:

- För det första för att avgöra om villkoren var gynnsamma för genomförandet av en samordnad prishöjning.
- För det andra för att avgöra vilka driftstopp som var nödvändiga för att bibehålla jämvikten mellan utbud och efterfrågan” (punkt 69 tredje och fjärde styckena i övervägandena i beslutet).

122 Kommissionen har även påpekat följande:

”De inofficiella protokollen från JMC:s möten i januari 1990 (övervägande 84) och i september 1990 (övervägande 87), samt andra handlingar (övervägandena 94 och 95), bekräftar icke desto mindre att de stora tillverkarna inom ramen för PG Paperboard höll sina mindre konkurrenter fortgående informerade om sina planer på ytterligare driftstopp för att undvika en prissänkning” (punkt 71 tredje stycket i övervägandena i beslutet).

- 123 De skriftliga bevisen som avser JMC:s möten (bilagorna 109, 117 och 118 till meddelandet om anmärkningar) bekräftar att diskussioner om driftstopp ägde rum inom ramen för förberedelserna för de samordnade prishöjningarna. I synnerhet i bilaga 118 till meddelandet om anmärkningar, en skrivelse från Rena av den 6 september 1990 (se även ovan punkt 87), i vilken nämns med vilka belopp priserna skulle höjas i ett flertal länder, tidpunkterna för de framtida tillkännagivandena av dessa höjningar samt orderstocken uttryckt i arbetsdagar för ett flertal tillverkare. Upphovsmannen till denna skrivelse påpekar att vissa tillverkare förberedde driftstopp, vilket han uttryckt på exempelvis följande sätt:

”Kopparfors5—15 days

5 /9 will stop for five days”.

- 124 Även om bilagorna 109 och 117 till meddelandet om anmärkningar inte innehåller uppgifter som direkt gäller de planerade driftstoppen, framgår det av dessa att läget i fråga om orderstock och inkommande order diskuterades under JMC:s möten den 6 september 1989 och den 16 oktober 1989.
- 125 Dessa handlingar utgör tillsammans med Storas förklaringar tillräckliga bevis för att de företag som var företrädna vid JMC:s möten deltog i en samverkan kring driftstoppen. De företag som deltog i prissamverkan var utan tvekan medvetna om att undersökningen av orderläget och diskussionerna om eventuella driftstopp inte enbart hade till syfte att avgöra om villkoren på marknaden var gynnsamma för en samordnad prishöjning, utan även om det var nödvändigt med driftstopp för att undvika att den överenskomna prisnivån äventyrades av ett utbud som översteg efterfrågan. Det framgår särskilt av bilaga 118 till meddelandet om anmärkningar att deltagarna i JMC:s möte den 6 september 1990 enades om att tillkänna en kommande prishöjning, trots att flera tillverkare hade förklarat att de förberedde sig på att stoppa produktionen. Senare visade det sig att villkoren på marknaden

var sådana att ett faktiskt genomförande av framtida prishöjningar med största sannolikhet skulle förutsätta att (ytterligare) driftstopp genomfördes, vilket således var ett resultat som, åtminstone implicit, godtogs av tillverkarna.

- 126 Mot denna bakgrund och utan att det är nödvändigt att pröva de andra bevis som kommissionen har förebringat i sitt beslut (bilagorna 102, 113, 130 och 131 till meddelandet om anmärkningar) skall det anses att kommissionen har bevisat att de företag som deltog i JMC:s möten och i den aktuella prissamverkan även deltog i en samverkan kring driftstoppen.
- 127 Sökanden skall således anses ha deltagit i en samverkan kring driftstopp under perioden från år 1988 till slutet av år 1990.
- 128 Sökandens argument att dess verkliga agerande inte låter sig förenas med kommissionens påstående om förekomsten av en samverkan kring driftstopp kan inte heller godtas.
- 129 Det finns anledning framhålla att kommissionen har påpekat att industrin utnyttjade full kapacitet ända fram till början av år 1990 och att driftstopp praktiskt taget inte ansågs nödvändiga fram till denna tidpunkt (punkt 70 i övervägandena i beslutet).
- 130 Vidare framgår det av fast rättspraxis att den omständigheten att ett företag inte rättar sig efter resultaten av möten som haft ett uppenbart konkurrensbegränsande syfte, inte innebär att företagets ansvar på grund av att det har deltagit i överenskommelsen bortfaller, så länge det inte offentlig tagit avstånd från dessa möten innehåll (se till exempel förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-141/89, Tréfileurope mot kommissionen, REG 1995, s. II-791, punkt 85). Även om det antas att sökandens agerande på marknaden inte överensstämde med det överenskomna agerandet — bland annat om, vilket sökanden har gjort gällande,

den utnyttjade sin produktionskapacitet fullt ut under år 1990 — påverkar inte detta på något sätt företagets ansvar för överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget.

— Sökandens deltagande i en samverkan kring marknadsandelar

- 131 Sökanden har förnekat att den skulle ha deltagit i en samverkan kring marknadsandelar men har inte bestritt påståendet i beslutet att de tillverkare som deltog i PWG:s möten träffade ett avtal som syftade till att ”’frysa’ de största tillverkarnas andelar av den västeuropeiska marknaden på den aktuella nivån samt till att tillverkarna skulle avstå från att värva nya kunder eller förbättra sin aktuella marknadsställning genom en aggressiv prispolitik” (punkt 52 första stycket i övervägandena).
- 132 Det kan mot denna bakgrund framhållas att kommissionen i fråga om de företag som inte deltog i PWG:s möten anför följande i beslutet:

”Även om de övriga kartongtillverkare som deltog i JMC:s möten inte kände till de detaljerade diskussioner angående marknadsandelar som fördes inom PWG, var de emellertid, inom ramen för politiken inriktad på ’pris framför kvantitet’ som samtliga var införstådda med, fullständigt informerade om det generella avtal som ingåtts mellan de största tillverkarna i syfte att vidmakthålla ’en konstant tillförselnivå’ och tveklöst även om det nödvändiga i att anpassa sitt eget agerande härefter” (punkt 58 första stycket i övervägandena i beslutet).

- 133 Även om det inte uttryckligen framgår av beslutet bekräftar kommissionen på denna punkt Storas förklaringar enligt vilka:

”Andra tillverkare, som inte var företrädna i PWG, var i allmänhet inte i detalj informerade om diskussionerna angående marknadsandelar. Inom ramen för politiken som var inriktad på pris framför kvantitet, i vilken de var delaktiga, bör de likväl ha fått kännedom om överenskommelsen mellan de största tillverkarna om att inte sänka priset och samtidigt bibehålla en konstant utbudsnivå.

Vad beträffar utbudet av GC[-kartong] var den andel som tillhörde tillverkare som inte var företrädna i PWG i alla händelser så obetydlig att det inte hade någon praktisk inverkan om de deltog i överenskommelsen angående marknadsandelarna eller inte” (bilaga 43 till meddelandet om anmärkningar, punkt 1.2).

- 134 I likhet med Stora grundade sig kommissionen således, även i avsaknad av direkta bevis, i huvudsak på antagandet att de företag som visserligen inte deltog i PWG:s möten men som bevisligen deltog i de i artikel 1 i beslutet angivna övriga moment som tillsammans utgör överträdelsen, måste ha haft kännedom om förekomsten av en samverkan kring marknadsandelar.
- 135 En sådan argumentation kan inte godtas. Kommissionen har för det första inte förebringat något bevis till stöd för att de företag som inte var närvarande vid PWG:s möten samtyckte till ett generellt avtal om bland annat frysning av de största tillverkarnas marknadsandelar.
- 136 Enbart den omständigheten att nämnda företag deltog i en samverkan kring pris och driftstopp styrker för det andra inte att de även deltog i en samverkan kring marknadsandelar. I detta hänseende var samverkan kring marknadsandelar inte, som kommissionen förefaller göra gällande, ofrånkomligen kopplad till samverkan

kring pris och/eller driftstopp. Det räcker att konstatera att de största tillverkarnas samverkan kring marknadsandelar inom ramen för PWG, enligt beslutet (se ovan punkt 78—80), syftade till att bibehålla marknadsandelarna på konstanta nivåer men med möjlighet till vissa ändringar även under de perioder då marknadsvillkoren, och närmare bestämt jämvikten mellan utbud och efterfrågan, var sådana att det inte var nödvändigt med en reglering av produktionen för att säkerställa att de överenskomna prishöjningarna faktiskt genomfördes. Av detta följer att ett eventuellt deltagande i samverkan kring pris och/eller driftstopp varken styrker att de företag som inte medverkade i PWG:s möten deltog i en samverkan kring marknadsandelar eller att de hade eller tveklöst borde ha haft kännedom om denna samverkan.

- 137 För det tredje har kommissionen stött sig på bilaga 115 till meddelandet om anmärkningar — en skrivelse som påträffades hos FS-Karton (ingår i Mayr-Melnhofkoncernen). Enligt punkt 92 första stycket i övervägandena i beslutet handlar denna skrivelse, ”som härrör från början av år 1991, uppenbart om resultatet av ett möte med andra tillverkare, även om detta har förnekats av Mayr-Melnhof”. I skrivelsen görs vidare ”en utvärdering av de procentuella andelar av marknaden som innehades (år 1990) av [Mayr-Melnhof-koncernen, Feldmühle, Buchmann, Weig, Europa Carton, Cascades, Laakmann, Saffa, Gruber & Weber och De Eendracht]” (samma punkt i övervägandena andra stycket).
- 138 Denna bilaga kan emellertid inte anses som ett bevis för att sökanden deltog i en samverkan kring marknadsandelar mellan tillverkare. I skrivelsen hänvisas visserligen till andelar, uttryckta i procent, av den tyska marknaden som innehades av ett flertal tillverkare, däribland sökanden, men det är inte möjligt att fastställa vare sig handlingens ursprung eller tidpunkten för det möte som avses. Mot denna bakgrund kan det inte uteslutas att denna handling utarbetades under år 1991 på grundval av offentliga uppgifter eller uppgifter som erhållits från kunder för ett internt möte inom företaget FS-Karton. Även om det antas att en diskussion om marknadsandelar verkligen fördes mellan flera tillverkare, varav vissa inte deltog i PWG:s möten, kan det i vart fall inte anses styrkt att denna diskussion ägde rum under den period då sökanden anses ha deltagit i överträdelsen, det vill säga från år 1988 till i vart fall slutet av år 1990.

- 139 För det fjärde kan det konstateras att i punkt 58 andra och tredje styckena i övervägandena i beslutet åberopar kommissionen bilaga 102 till meddelandet om anmärkningar som ytterligare bevis till stöd för det aktuella påståendet. Denna bilaga utgörs av anteckningarna från Rena, som enligt beslutet gäller ett särskilt möte med Nordic Paperboard Institute (nedan kallat NPI) den 3 oktober 1988. Det räcker i detta hänseende att konstatera dels att sökanden inte var medlem av NPI, dels att hänvisningen i denna handling till den eventuella nödvändigheten av driftstopp, av ovan anförda skäl inte kan anses som bevis för en samverkan kring marknadsandelar.
- 140 För att kommissionen skall kunna hålla vart och ett av de företag som avses i ett beslut som det aktuella ansvarigt för att under en bestämd period ha medverkat i den övergripande överenskommelsen, måste kommissionen styrka att vart och ett av dessa företag antingen har godtagit en global plan över de moment som tillsammans utgör överenskommelsen, eller har deltagit direkt under denna period i samtliga dessa moment. Ett företag kan dessutom anses ansvarigt för den övergripande överenskommelsen, även om det visas att det endast har deltagit direkt i ett eller flera av de moment som tillsammans utgör överenskommelsen, om företaget kände till eller tveklöst borde ha känt till dels att den samverkan i vilken det deltog ingick i en global plan, dels att denna globala plan omfattade samtliga de moment som tillsammans utgör överenskommelsen. När detta är fallet kan den omständigheten att det berörda företaget inte direkt har deltagit i samtliga de moment som tillsammans utgör den övergripande överenskommelsen inte innebära att företaget fritas från ansvar för överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget. En sådan omständighet kan emellertid beaktas vid bedömningen av hur allvarlig den konstaterade överträdelsen var.
- 141 Det måste i föreliggande fall konstateras att kommissionen inte har styrkt att sökanden kände till eller tveklöst borde ha känt till att dess konkurrensbegränsande beteende ingick i en global plan som, utöver en samverkan kring priser och en samverkan kring driftstopp, i vilka sökanden faktiskt deltog, omfattade en samverkan kring de största tillverkarnas marknadsandelar.

- 142 Artikel 1 åttonde strecksatsen i beslutet, enligt vilken det avtal och samordnade förfarande som sökanden deltog i hade till syfte att ”bibehålla de största tillverkarnas marknadsandelar på konstanta nivåer, men med möjlighet till vissa ändringar”, skall giltigförklaras med avseende på sökanden.

Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning av sökandens deltagande i Fides system för informationsutbyte

Parternas argument

- 143 Sökanden har gjort gällande att den deltog i Fides system för informationsutbyte enbart i syfte att erhålla tillförlitliga uppgifter om den framtida utvecklingen på marknaden för falskartong inför en omfattande investering i en ny produktionsanläggning. Dess deltagande i systemet upphörde i samband med att investeringen slutfördes i slutet av år 1990. Sökandens deltagande hade till syfte att utveckla dess egen marknadsställning till nackdel för övriga tillverkare.
- 144 Vidare trodde sökanden att deltagandet i informationsutbytet i sig var tillåtet.
- 145 Kommissionen har påpekat att Fides system för informationsutbyte utnyttjades för att underlätta genomförandet av en överenskommelse som omfattades av artikel 85 i fördraget. Mot denna bakgrund kan systemet för informationsutbyte inte bedömas särskilt utan hänsyn till överenskommelsens konkurrensbegränsande syften. Sökanden har inte kunnat vara omedveten om att det aktuella systemet för informationsutbyte var rättsstridigt. I varje fall kan den omständigheten att sökanden var i god tro inte påverka bötesbeloppet.

Förstainstansrättens bedömning

- 146 Enligt artikel 1 i beslutet har de företag som avses i denna bestämmelse överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att delta i ett avtal och ett samordnat förfarande som innebar att företagen bland annat "utbytte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder", det vill säga en samverkan kring priser, en samverkan kring marknadsandelar och en samverkan kring driftstopp.
- 147 Vad beträffar Fides system för informationsutbyte skall beslutet, mot bakgrund av artiklarna i detta och punkt 134 tredje stycket i övervägandena, tolkas på så sätt att kommissionen ansåg att systemet stred mot artikel 85.1 i fördraget genom att det utgjorde ett stöd för den konstaterade överenskommelsen.
- 148 I punkt 134 tredje stycket i övervägandena i beslutet preciseras att Fides system för informationsutbyte "var ett väsentligt hjälpmedel för att:
- övervaka utvecklingen av marknadsandelarna,
 - övervaka utbuds- och efterfrågesituationen för att vidmakthålla fullt kapacitetsutnyttjande,
 - avgöra om samordnade prishöjningar skulle kunna genomföras,
 - fastställa nödvändiga driftstopp".

- 149 Fides system för informationsutbyte har endast ansetts strida mot artikel 85.1 i fördraget i det avseendet att det tjänade som stöd för den konstaterade överenskommenheten, och sökandens argument att den trodde det var tillåtet att delta i detta system är således irrelevant.
- 150 Sökanden har i övrigt inte bestritt riktigheten i påståendena i beslutet avseende det konkurrensbegränsande utnyttjandet av statistiken från Fides.
- 151 Mot denna bakgrund kan det anses styrkt att sökanden deltog i ett informationsutbyte för att främja de konkurrensbegränsande handlingar i vilka det är styrkt att sökanden deltog. Följaktligen är sökandens förklaringar angående av vilka skäl den beslutade att delta i Fides system för informationsutbyte likaså irrelevanta.
- 152 Av det ovan anförda följer att talan inte kan vinna bifall på denna grund.

Yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 2 i beslutet

Parternas argument

- 153 Sökanden har gjort gällande att förbudet i artikel 2 i beslutet är alltför oklart formulerat. De synnerligen vaga angivelserna i denna artikel gör det inte möjligt att skilja mellan ett tillåtet och otillåtet system för informationsutbyte. Varje system

för informationsutbyte, även i form av sammanställda uppgifter, riskerar att falla under nämnda förbud.

- 154 Eftersom det enligt artikel 2 är förbjudet att utbyta sammanställda uppgifter strider beslutet mot kommissionens tillkännagivande om avtal, beslut och samordnade förfaranden rörande samarbete mellan företag (EGT C 75, 1968, s. 3, rättad i EGT C 84, 1968, s. 14, nedan kallat tillkännagivandet rörande samarbete).
- 155 Kommissionen har i *VII: e rapporten om konkurrenspolitiken* (punkt 7) bekräftat att ett system för informationsutbyte som inte gör det möjligt att identifiera uppgifter om varje enskilt företag inte utgör en överträdelse av konkurrensreglerna.
- 156 Kommissionen har i beslutet tagit hänsyn till risken för missbruk vid utnyttjande av uppgifter som i sig lagenligen får insamlas och har därför utsträckt tillämpningsområdet för artikel 85 i fördraget på ett otillåtet sätt.
- 157 Kommissionen har bestritt att förbudet mot framtida informationsutbyte är alltför otydligt formulerat. Det är nämligen tillräckligt att det framgår av beslutet och av beslutsskälerna vilket konkurrensbegränsande beteende som skall upphöra (domstolens dom av den 16 december 1975 i de förenade målen 40/73—48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 och 114/73, Suiker Unie m. fl. mot kommissionen, REG 1975, s. 1663, punkt 122—124). I förevarande fall innehåller artikel 2 första stycket a, b och c i beslutet redan en detaljerad beskrivning av vilket informationsutbyte som inte är tillåtet. Vidare är de faktiska uppgifterna om den information som utbyttes noga angivna i punkterna 61—68, 105 och 106 i övervägandena i beslutet. I övrigt innehåller beslutet en detaljerad beskrivning av hur informationsutbytet begränsade konkurrensen (punkterna 134 och 166 i övervä-

gandena). Följaktligen framgår förbudets räckvidd tydligt av artikel 2 i beslutet jämförd med beslutsskålen.

- 158 I artikel 2 andra och tredje styckena i beslutet förklaras endast vilken form av informationsutbyte som kan tänkas vara tillåten.
- 159 Kommissionen har även bestritt att förbudet har en alltför omfattande räckvidd. Förbudet mot framtida informationsutbyte skall nämligen förstås mot bakgrund av de konstateranden som gjorts i punkt 68—70 i övervägandena i beslutet. Förbudet mot att ubyta sammanställd information gäller för övrigt endast information om inkommande order, orderstock och kapacitetsutnyttjande. För att kunna göra en bedömning av informationsutbytet är det viktigt att beakta att sektorn i hög grad är koncentrerad och att de olika företagen i väldigt hög grad kände till de olika företagens struktur och politik till följd av det tidigare samarbetet inom PG Paperboard. På koncentrerade marknader beror den resterande konkurrensen i huvudsak på den osäkerhet och sekretess som råder mellan de största säljarna i fråga om marknadens villkor. Ofta förekommande informationsutbyte om orderstock medför att det blir sådan konstlad insyn på marknaden att den resterande konkurrensen till slut inte längre kan fungera.
- 160 Vidare är det med hjälp av ett veckovis statistikutbyte om inkommande order tillsammans med kapacitetsrapporterna möjligt att utläsa kapacitetsutnyttjandegraden inom denna sektor och planera driftstopp inom den sektorn. Tillverkarna kan således bibehålla en jämvikt mellan utbudet och efterfrågan och förhindra en prissänkning om efterfrågan skulle minska. För att kontrollera om ett sådant resultat föreligger är det inte relevant att härleda uppgifterna till ett visst företag och det är inte heller relevant att uppgifterna avser redan gjorda beställningar. Kommissionen har således med rätta dragit slutsatsen att ett informationsutbyte om inkommande order och om orderstock, även i sammanställd form, strider mot artikel 85.1 i fördraget.

- 161 Beslutet strider således inte mot kommissionens tillkännagivande rörande samarbete eller med uppgifterna i *VII: e rapporten om konkurrenspolitiken*.

Förstainstansrättens bedömning

- 162 Det finns anledning erinra om att artikel 2 i beslutet lyder enligt följande:

”De i artikel 1 uppräknade företagen skall omedelbart upphöra med ovannämnda överträdelser om detta inte redan har skett. De skall i framtiden inom ramen för sin verksamhet inom kartongbranschen avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat, inklusive varje form av utbyte av information om företagens verksamhet:

- a) genom vilket deltagarna informeras direkt eller indirekt om andra enskilda tillverkares produktion, försäljning, orderstock, kapacitetsutnyttjandegrad, försäljningspriser, omkostnader eller marknadsföringsplaner, eller

- b) genom vilket ett gemensamt förhållningssätt till priser eller kontroll av produktionen inom branschen främjas, underlättas eller uppmuntras, även om inga individuella uppgifter lämnas, eller

- c) som gör det möjligt för de berörda företagen att fullgöra eller iaktta varje uttryckligt eller tyst avtal om pris eller marknadsuppdelning inom gemenskapen.

Varje system för utbyte av allmänna uppgifter till vilket de är anslutna, såsom Fides-systemet eller dess efterföljare, skall vara utformat på ett sådant sätt att det utesluter inte bara alla uppgifter som kan göra det möjligt att identifiera enskilda tillverkares agerande, utan även alla uppgifter om inkommande order och orderstock, förväntad utnyttjandegrad av produktionskapaciteterna (i båda fallen, även om det rör sig om sammanställda uppgifter) eller enskilda maskiners produktionskapacitet.

Varje system för informationsutbyte av detta slag skall inskränkas till insamling och tillhandahållande av produktions- och försäljningsstatistik i sammanställd form som inte skall kunna användas för att främja eller underlätta ett gemensamt branschagerande.

Företagen skall även avhålla sig från varje form av informationsutbyte som är av betydelse för konkurrensen, utöver det tillåtna utbytet, samt från möten eller kontakter i syfte att diskutera betydelsen av den information som har utbyttts eller branschens eller de enskilda tillverkarnas möjliga eller sannolika reaktion på denna information.

De nödvändiga ändringarna av varje eventuellt system för informationsutbyte skall vara genomförda inom tre månader från delgivningen av detta beslut.”

¹⁶³ Såsom framgår av punkt 165 i övervägandena har artikel 2 i beslutet antagits med stöd av artikel 3.1 i förordning nr 17. Enligt denna bestämmelse kan kommissio-

nen, när den konstaterar en överträdelse av bestämmelserna i fördragets artikel 85, ålägga de berörda företagen att upphöra med överträdelsen.

- 164 Det följer av fast rättspraxis att tillämpningen av artikel 3.1 i förordning nr 17 kan föranleda ett förbud mot att fortsätta med vissa verksamheter och förfaranden eller att upprätthålla förhållanden, om dessa har konstaterats vara rättsstridiga (domstolens dom av den 6 mars 1974 i de förenade målen 6/73 och 7/73, Istituto Chemioterapico Italiano och Commercial Solvents mot kommissionen, REG 1974, s. 223, punkt 45, svensk specialutgåva, häfte 2, och av den 6 april 1995 i de förenade målen C-241/91 P och C-242/91 P, RTE och ITP mot kommissionen, REG 1995, s. I-743, punkt 90), men även mot att i framtiden ägna sig åt ett liknande agerande (förstainstansrättens dom av den 6 oktober 1994 i mål T-83/91, Tetra Pak mot kommissionen, REG 1994, s. II-755, punkt 220; svensk specialutgåva, häfte 16).
- 165 Eftersom artikel 3.1 i förordning nr 17 dessutom skall tillämpas med beaktande av den konstaterade överträdelsen har kommissionen befogenhet att fastställa omfattningen av de berörda företagens förpliktelser i syfte att få nämnda överträdelse att upphöra. Sådana förpliktelser för företagen får emellertid inte överskrida gränserna för vad som är ändamålsenligt och nödvändigt för att uppnå det eftersträvade målet, närmare bestämt att företagen åter skall agera i enlighet med de regler som har överträtts (se domen i det ovannämnda målet RTE och ITP mot kommissionen, punkt 93, samt med samma innebörd förstainstansrättens domar av den 8 juni 1995 i mål T-7/93, Langnese-Iglo mot kommissionen, REG 1995, s. II-1533, punkt 209, och i mål T-9/93, Schöller mot kommissionen, REG 1995, s. II-1611, punkt 163).
- 166 För att i föreliggande fall kontrollera om åläggandet i artikel 2 i beslutet, såsom sökanden har påstått, är för omfattande, kommer räckvidden av de olika förbud som företagen har ålagts att prövas.
- 167 Vad beträffar förbudet i artikel 2 första stycket andra meningen, vilket innebär att företagen skall avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat som de överträdelser som har konstaterats i artikel 1 i beslutet, syftar detta enbart till att hindra företagen från att upprepa

sitt konstaterat rättsstridiga agerande. När kommissionen ålade ett sådant förbud överskred den följaktligen inte sina befogenheter enligt artikel 3 i förordning nr 17.

- 168 Vad beträffar artikel 2 första stycket a, b och c syftar dessa bestämmelser mer specifikt på förbud mot framtida utbyte av information om företagets verksamhet.
- 169 Åläggandet i artikel 2 första stycket a, vilket innebär ett förbud mot alla former av framtida utbyte av information om företagets verksamhet genom vilken deltagarna direkt eller indirekt erhåller individuella upplysningar om sina konkurrenter, förutsätter att kommissionen i sitt beslut har konstaterat att ett informationsutbyte av detta slag strider mot artikel 85.1 i fördraget.
- 170 Det kan i detta avseende konstateras att artikel 1 i beslutet inte innehåller några uppgifter om att ett utbyte av information om enskilda företags verksamhet som sådant utgör en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget.
- 171 I artikel 1 anges i mer allmänna ordalag att företagen har överträtt denna artikel i fördraget genom att delta i ett avtal och ett samordnat förfarande som innebar att företagen bland annat ”utbytte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder”.

- 172 Beslutet skall emellertid tolkas med beaktande av dess motivering (domen i det ovannämnda målet *Suiker Unie m. fl. mot kommissionen*, punkt 122) och det finns därför anledning framhålla punkt 134 andra stycket i övervägandena i beslutet enligt vilket:

”Tillverkarnas utbyte under mötena inom PG Paperboard (i huvudsak vid JMC:s möten) av sådan information om enskilda företags verksamhet som normalt är konfidentiell och känslig, såsom orderstock, driftstopp och produktionstakt, stred bevisligen mot konkurrensreglerna, eftersom det hade till syfte att åstadkomma så gynnsamma villkor som möjligt för genomförandet av prishöjningarna”

- 173 Kommissionen har således vederbörligen konstaterat i sitt beslut att utbyte av information om enskilda företags verksamhet som sådant utgör en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget, och följaktligen uppfyller förbudet mot framtida informationsutbyte av detta slag villkoren för en tillämpning av artikel 3.1 i förordning nr 17.
- 174 Vad beträffar förbuden mot utbyte av sådan information om företagets verksamhet som avses i artikel 2 första stycket b och c i beslutet, skall dessa prövas mot bakgrund av andra, tredje och fjärde styckena i samma artikel, i vilka innebörden av dessa förbud klargörs. Det är nämligen mot denna bakgrund som det skall avgöras om, och, i förekommande fall, i vilken utsträckning kommissionen ansåg det ifrågavarande utbytet vara rättsstridigt, med hänsyn till att omfattningen av företagets förpliktelser skall inskränkas till vad som är nödvändigt för att företagen åter skall agera i enlighet med artikel 85.1 i fördraget.
- 175 Beslutet skall tolkas på så sätt att kommissionen ansåg att Fides-systemet stred mot artikel 85.1 i fördraget genom att det utgjorde ett stöd för den konstaterade överenskommelsen (punkt 134 tredje stycket i övervägandena i beslutet). En sådan tolkning bekräftas av lydelsen i artikel 1 i beslutet, av vilken det framgår att

företagen har utbytt information om företagets verksamhet "för att främja [de] åtgärder" som anses strida mot artikel 85.1 i fördraget.

- 176 Vid bedömningen av omfattningen av de framtida förbuden i artikel 2 första stycket b och c i beslutet skall hänsyn tas till kommissionens ifrågavarande tolkning av Fides-systemets förenlighet med artikel 85 i fördraget.
- 177 Det kan i detta avseende för det första påpekas att de ifrågavarande förbuden inte är begränsade till utbyte av information om de enskilda företagets verksamhet utan även gäller utbyte av vissa sammanställda statistiska uppgifter (artikel 2 första stycket b och andra stycket i beslutet). För det andra förbjuds i artikel 2 andra stycket b och c utbyte av vissa statistiska uppgifter för att förhindra att ett möjligt stöd för ett potentiellt konkurrensbegränsande beteende uppkommer.
- 178 Ett sådant förbud, som avser att hindra ett utbyte av rent statistiska uppgifter som inte utgör information om ett enskilt företag eller som kan härledas till ett visst företag och som införs av det skälet att denna information kan användas i konkurrensbegränsande syfte, överskrider vad som är nödvändigt för att tillse att företagen åter agerar lagenligt. Det framgår för det första inte av beslutet att kommissionen ansåg att utbytet av statistiska uppgifter var en överträdelse i sig av artikel 85.1 i fördraget. Den omständigheten, att ett system för utbyte av statistiska uppgifter kan användas i konkurrensbegränsande syfte, kan för det andra inte medföra att det strider mot artikel 85.1 i fördraget, eftersom det under sådana omständigheter först är nödvändigt att fastställa att det faktiskt har haft en konkurrensbegränsande verkan.

- 179 Artikel 2 första till och med fjärde stycket i beslutet skall således ogiltigförklaras med undantag av följande avsnitt:

”De i artikel 1 uppräknade företagen skall omedelbart upphöra med ovannämnda överträdelser om detta inte redan har skett. De skall i framtiden inom ramen för sin verksamhet inom kartongbranschen avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat, inklusive varje form av utbyte av information om företagens verksamhet:

- a) genom vilket deltagarna informeras direkt eller indirekt om andra enskilda tillverkares produktion, försäljning, orderstock, kapacitetsutnyttjandegrad, försäljningspriser, omkostnader eller marknadsföringsplaner.

Varje system för utbyte av allmänna uppgifter till vilket de är anslutna, såsom Fides-systemet eller dess efterföljare, skall vara utformat på ett sådant sätt att det utesluter alla uppgifter som kan göra det möjligt att identifiera enskilda tillverkares agerande.”

Yrkandet om upphävande av eller nedsättning av böterna

Grunder som avser de ämnen som behandlats i gemensamma muntliga yttranden

- 180 Vid det informella mötet den 29 april 1997 togs frågan upp om några av de företag som väckt talan mot beslutet kunde tänka sig att avge gemensamma muntliga yttranden för det fall målen skulle förenas vad gäller det muntliga förfarandet. Det betonades att sådana gemensamma muntliga yttranden endast skulle kunna

framföras av de sökande som i sin ansökan åberopat grunder motsvarande de ämnesområden inom vilka gemensamma muntliga yttranden skulle avges.

181 Genom telefax av den 14 maj 1997, som ingavs i samtliga sökandeparters namn, meddelade de sitt beslut att avge gemensamma muntliga yttranden i sex ämnen, bland annat följande:

a) beskrivning av marknaden i syfte att visa att överenskommelsen inte medförde något resultat på denna marknad,

b) den allmänna bötesnivån och motiveringen av denna i beslutet,

samt

c) motiveringen av böterna.

182 I sin ansökan har sökanden inte anfört några grunder eller argument avseende dessa tre ämnesområden. Sökanden angav emellertid under sammanträdet att den anslöt sig till de aktuella gemensamma yttrandena.

183 Det kan erinras om att enligt artikel 48.2 i rättegångsreglerna får nya grunder inte åberopas under rättegången, såvida de inte föranleds av rättsliga eller faktiska omständigheter som framkommit först under förfarandet. Sökanden har i föreliggande fall inte åberopat vare sig rättsliga eller faktiska omständigheter som framkommit under förfarandet som skulle kunna berättiga att de nya grunderna åberopades.

- 184 De ifrågavarande grunderna som sökanden åberopade för första gången under sammanträdet skall således avvisas.

Huruvida kommissionen har beaktat en felaktig omsättning och huruvida motiveringskyldigheten och principen om rätten till försvar har åsidosatts i det hänseendet

Parternas argument

- 185 Enligt sökanden framgår det av punkt 4 i övervägandena i beslutet att det inte gällde vissa kartongkvaliteter, som till exempel gråkartong, som inte används för framställning av vikbara lådor, och att sådana kartongkvaliteter inte omfattas av definitionen av "kartong" i beslutet, även om dessa produkter kan tillverkas på kartongmaskiner. I punkt 3 i övervägandena bekräftas detta påstående genom hänvisningen till att kartongen används "huvudsakligen för framställning av vikbara lådor ...".
- 186 I inledningen av sin undersökning begärde kommissionen att sökanden skulle meddela sin totala årsomsättning för sektorn och sin årsomsättning för GD-kartong. I meddelandet om anmärkningar antydde emellertid kommissionen att undersökningen endast gällde falskartong avsedd för framställning av vikbara lådor.
- 187 Tre av de produkter som sökanden tillverkar omfattades inte av definitionen av "kartong" i meddelandet om anmärkningar och i beslutet, nämligen produkterna Printa, Duplex KO och Silbergrau.

- 188 Produkten Printa är en duplexkartong med ett slipmassebaserat underskikt och ett mellan- och ytskikt bestående av 100 procent returfiber. Sökanden har med hänvisning till ett uttalande av Papiertechnische Stiftung (nedan kallad PTS) gjort gällande att denna kvalitet inte kan hänföras till GD-kartong. Produkten Printa är en blandkvalitet som huvudsakligen används för kartongemballage och endast i mindre utsträckning för tillverkning av vikbara lådor. Sökanden saluför denna kvalitet under beteckningen "UD pigmenterad" enbart som upplysning om att produkten åtminstone till viss del lämpar sig för tillverkning av vikbara lådor.
- 189 Produkten Duplex KO är en enkel duplexkartong med ett ytskikt bestående av blekta fibrer samt ett under- och överskikt bestående av 100 procent returfiber. Sökanden har med hänvisning till ett uttalande av PTS gjort gällande av inte heller denna produkt kan hänföras till GD- och UD2-kartong. Den används så gott som uteslutande för kartongemballage och är inte jämförbar, vad gäller användningsområde, kvalitet eller pris, med kartong avsedd för tillverkning av vikbara lådor. Produkten saluförs under beteckningen ED ("Einfach Duplex" — enkel duplex).
- 190 Slutligen är produkten Silbergrau en ren gråkartong.
- 191 Med hänsyn till dessa omständigheter angav sökanden i sitt svar till kommissionen på meddelandet om anmärkningar att den enbart tillverkade kvaliteterna Supra och Bona. Detta bekräftades även vid förhöret vid kommissionen. Sökandens företrädare förklarade att produkten Printa inte ingick bland UD- eller GD-kartongerna och att företaget hade infört en särskild rubrik för denna produkt i sina meddelanden till Fides. Vad beträffar produkten Duplex KO förklarade sökandens företrädare att denna kvalitet hänförde sig till ED-kategorin och att detta även gällde för uppgifterna till Fides. Sökanden påpekade uttryckligen att det vore olämpligt att beskriva denna produkt med beteckningen "UD".

- 192 Diskussionerna om sökandens produkter avslutades och sökanden ansåg det därför vara ostridigt att produkterna Printa och Duplex KO inte var föremål för förfarandet. Kommissionen återupptog diskussionen först i en skrivelse av den 24 maj 1994, i vilken den påstod att produkten Printa endast skilde sig från GD2-kartong genom att den hade en mindre tjocklek — ett felaktigt påstående — och att produkten Duplex KO i handeln ansågs som en UD-produkt.
- 193 Det anges inte i beslutet om det gäller de ifrågavarande produkterna och rättsakten är därmed bristfälligt motiverad. Även om det framgår av rättspraxis att kommissionen inte är skyldig att bemöta argument som enligt kommissionen är irrelevanta (se dom i det ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 318), är frågan om avgränsningen av de berörda produkterna av stor betydelse.
- 194 Om de ifrågavarande produkterna inbegrips i föremålet för beslutet, utgör det inte bara ett åsidosättande av motiveringsskyldigheten utan även, med hänsyn till förfarandet, ett åsidosättande av sökandens rätt till försvar.
- 195 Slutligen hade kommissionen kunnat göra en korrekt beräkning av böterna på grundval av de uppgifter som sökanden lämnade i sin skrivelse av den 13 maj 1993. I vart fall var de uppgifter som sökanden lämnade i sin skrivelse av den 13 maj 1994 och som den upprepade i sin skrivelse av den 1 juli 1994 tillräckliga.
- 196 Kommissionen har gjort gällande att den hållit sig väl inom den bötesgräns som fastställs i artikel 15.2 i förordning nr 17. Sökanden kan således inte begära att en del av årsomsättningen inte skall beaktas.

- 197 Kommissionen har understrukt att den, till följd av sökandens protester mot att vissa av dess produkter beaktades, uppmanade sökanden i en skrivelse av den 24 maj 1994 att fördela den uppgift om den totala omsättningen som sökanden lämnat mellan dess olika produkter. Kommissionen preciserade även i skrivelsen skälen för att den ansåg att produkterna Printa och Duplex KO skulle klassificeras som GD-kartong. Sökanden svarade emellertid först genom sin skrivelse av den 1 juli 1994, det vill säga långt efter utgången av den frist som kommissionen hade fastställt till den 31 maj 1994. Sökandens skrivelse innehöll inte heller en fördelning av den totala årsomsättningen mellan de kartongkvaliteter som sökanden tillverkar. Mot denna bakgrund anser kommissionen att det var riktigt att grunda sig på sökandens ursprungliga uppgift om sin totala årsomsättning inom kartongsektorn.
- 198 Vidare omfattas produkterna Printa och Duplex KO av definitionen av "kartong" i beslutet. Det handlar inte om att definiera den berörda marknaden utan om att fastställa vilka produkter som omfattas av de avtal som ingåtts mellan deltagarna i överenskommelsen.
- 199 Det framgår i detta hänseende av punkt 4 i övervägandena i beslutet att detta inte bara gällde falskartong. Vissa kartongkvaliteter, som exempelvis gråkartong, som enbart tillverkas av returfiber var dock uteslutna. Sökanden har för övrigt själv medgett att produkterna Printa och Duplex KO kan användas för tillverkning av vikbara lådor. Vad beträffar produkten Printa har sökanden själv i sin ansökan betecknat denna med förkortningen UD. Det står därför klart att det rör sig om en kvalitet som faller inom kategorin GD-kartong.
- 200 Sökanden har även medgett att uppgifterna den lämnade till Fides omfattade de ifrågavarande produkterna, vilket avslöjar att sökanden själv ansåg att dessa kvaliteter ingick i överenskommelsen. Vidare har prishöjningar genomförts även vad beträffar dessa produkter.

- 201 Det framgår i övrigt av diskussionerna som fördes under förhöret vid kommissionen att de ifrågavarande produkterna skall anses vara täckta av definitionen av kartong. Sökandens företrädare angav att Printa-kvaliteten var "en GD3-kvalitet eller någonting i den stilen" ["something of a GD3"]. PG Paperboard använder emellertid förkortningen GD3 för att beteckna en "white-lined chipboard", som endast skiljer sig från kvaliteterna GD1 eller GD2 genom att den har en mindre tjocklek. Vad beträffar produkten Duplex KO medgav sökandens företrädare att konkurrenterna klassificerar den bland UD-kartong. Även om sökanden har betecknat denna kartong med förkortningen ED ("Einfach Duplex"), framgår det av produktnamnet att det rör sig om en duplexkartong.
- 202 De ifrågavarande produkterna har även betecknats som duplexkartong i sökandens eget marknadsföringsmaterial, där produkten Printa även anges kunna användas inom sektorn för falskartong och skyltkartong. De uttalanden från PTS till vilka sökanden har hänvisat saknar helt bevisvärde i detta avseende.
- 203 Kommissionen har på tillfredsställande sätt angivit i punkterna 168 och 169 i övervägandena i beslutet vilka kriterier som har använts för att fastställa böterna. Omsättningen inom kartongsektorn ingår bland dessa kriterier och kommissionen var således inte skyldig att förklara i detalj varför produkterna Printa och Duplex KO beaktades vid beräkningen av böterna (förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i mål T-9/89, Hüls mot kommissionen, REG 1992, s. II-499, punkt 363).
- 204 Kommissionen har slutligen bestritt att den skulle ha ändrat inställning under förfarandet, eftersom meddelandet om anmärkningar i likhet med beslutet innehåller en definition av föremålet för förfarandet som inbegriper de ifrågavarande produkterna.

Förstainstansrättens bedömning

- 205 Det är ostridigt att kommissionen har fastställt sökandens böter på grundval av dess omsättning för försäljningen av samtliga sökandens kartongkvaliteter år 1990, inklusive för försäljningen av produkterna kallade Printa, Duplex KO och Silbergrau.
- 206 Det är också ostridigt att kommissionen vid fastställandet av de individuella bötesbeloppen systematiskt beaktade omsättningen på kartongmarknaden år 1990 för vart och ett av de företag till vilka beslutet var riktat. Kommissionen har härvid enbart beaktat omsättningen för försäljning av kartong såsom denna har definierats i beslutet.
- 207 Kommissionen har inte bestritt att produkten Silbergrau är en gråkartong, vilken av det skälet inte berörs av den konstaterade överträdelse. Däremot har kommissionen gjort gällande att produkterna Printa och Duplex KO omfattas av definitionen av kartong i beslutet och att den konstaterade överträdelsen även avser dessa produkter.
- 208 Den av sökanden anförda grunden skall bedömas med hänsyn till ovannämnda omständigheter och det finns därför anledning att först undersöka om beslutet är tillfredsställande motiverat vad avser att produkterna Printa och Duplex KO har ansetts vara omfattade av definitionen av den ifrågavarande produkten, och om sökandens rätt till försvar har åsidosatts i detta sammanhang. Härfter kommer det att prövas om kommissionen har visat att den överträdelse som konstateras i artikel 1 i beslutet omfattade produkterna Printa och Duplex KO. Slutligen kommer förstainstansrätten med beaktande av de slutsatser som dras av de föregående punkterna att undersöka om kommissionen hade rätt att fastställa bötesbeloppet på grundval av sökandens omsättning år 1990 för försäljning av samtliga av dess kartongkvaliteter.

— Argumenten att motiveringsskyldigheten och sökandens rätt till försvar har åsidosatts

209 Det framgår av fast rättspraxis att motiveringen av ett beslut som går någon emot skall göra det möjligt att pröva beslutets lagenlighet och ge den berörde de upplysningar som är nödvändiga för att denne skall kunna bedöma om beslutet är välgrundat. Huruvida en sådan motivering är tillräcklig skall bedömas mot bakgrund av omständigheterna i förevarande fall, bland annat rättsaktens innehåll, den åberopade motiveringens beskaffenhet och mottagarens intresse av att få förklaringar. För att uppfylla dessa ovannämnda krav skall det av en tillräcklig motivering klart och tydligt framgå hur den institution som har antagit akten har resonerat (se bland annat förstainstansrättens dom av den 28 april 1994 i mål T-38/92, AWS Benelux mot kommissionen, REG 1994, s. II-211, punkt 26).

210 I punkt 4 i övervägandena i beslutet anges följande:

”De viktigaste kartongkvaliteter som tillverkas i Västeuropa är:

- Folding boxboard — FBB (falskartong) består av ett vitt ytskikt av blekt cellulosa och ett mellanskikt av mekanisk eller halvkemisk trämassa samt ofta ett tunt underskikt av blekt cellulosa. FBB används som regel till förpackningar för livsmedel, kosmetika, cigaretter och läkemedel m. m.
- White-lined chipboard — WLC, som på västeuropeiska kontinenten även kallas duplex eller triplex, tillverkas av returfibrer. Till ytskiktet används blekt cellulosa och returpapper till övriga skikt. Produkten används normalt för förpackningar av andra varor än livsmedel.

- Solid bleached sulphate — SBS (solid blekt sulfatkartong) är en flerskiktsprodukt som framställs av blekt cellulosa och är vit rakt igenom. Produkten, som utgör den högsta kartongkvaliteten, används till förpackningar för livsmedel, kosmetika, läkemedel och cigaretter.

Vissa andra kartongprodukter (till exempel gråkartong, 'greyboard'), som uteslutande tillverkas av returpapper, kan också tillverkas på kartongmaskiner, men täcks inte av den definition av kartong som tillverkarna själva använder och är således inte föremål för det aktuella förfarande.

De standardiserade produktbeteckningar och förkortningar som används i Tyskland utnyttjas allmänt av hela den västeuropeiska kartongindustrin.

- Bestruken och obestruken FBB-kvalitet betecknas som 'GC' respektive 'UC'.
- Bestruken och obestruken 'duplexkvaliteter' av WLC betecknas som 'GD' och 'UD' medan 'triplexkvaliteterna' benämns 'GT' och 'UT'.
- Bestruken och obestruken SBS-kvaliteter betecknas som 'GZ' respektive 'UZ'.

Inom dessa kategorier finns flera undergrupper: till exempel skiljer sig GC1 från GC2 genom att olika material används för underskiktet och GD1 skiljer sig från GD2 genom skillnaden i volym. För enkelhetens skull betecknas produkter framställda av nyfiber ofta som 'GD-kvaliteter' och returfiberbaserade produkter som 'GD-kvaliteter'. Denna terminologi har använts i detta beslut."

- 211 Det framgår av beskrivningen av de produkter som avses i beslutet att kommissionen har tagit hänsyn till att begreppet "kartong" innefattar ett flertal produkter och att det således inte har en exakt betydelse. Det framgår i synnerhet tydligt av kommissionens påpekande att "vissa andra kartongprodukter" som kan tillverkas på kartongmaskiner inte är föremål för beslutet (punkt 4 andra stycket i övervägandena) att kommissionen anser att de produkter som avses i beslutet inte kan fastställas enbart med hänvisning till begreppet "kartong".
- 212 Kommissionen har dessutom understrukit att uppgifterna i punkt 4 i övervägandena gäller "de viktigaste kartongkvaliteter som tillverkas i Västeuropa" och dessa uppgifter kan därför inte anses som en uttömmande definition av de produkter som avses i beslutet. Punkt 4 i övervägandena skall således tolkas såsom en beskrivning av de viktigaste produkter som avses i beslutet utifrån deras tekniska särdrag (råvara, tjocklek och användningsområde). Den omständigheten att en viss produkt inte är uttryckligen omnämnd i den punkten eller direkt omfattad av de tekniska specifikationerna i denna innebär inte i sig att det rör sig om en kartongkvalitet som inte avses i beslutet.
- 213 Kommissionen kan inte klandras för att inte ha lämnat en uttömmande beskrivning av de produkter som avses i beslutet.
- 214 För det första kan de produkter som avses i beslutet i ett fall som det föreliggande fastställas utifrån deras tekniska särdrag och med hänvisning till de produkter som varit föremål för den konstaterade överträdelsen. Om det därför framgår av beslutet i dess helhet att den påstådda överträdelsen omfattade en bestämd produkt och att det finns bevis som styrker en sådan slutsats, behöver enbart den omständigheten att beslutet inte innehåller en exakt och uttömmande uppräkningslista av de produkter som är i fråga inte nödvändigtvis innebära att gemenskapsdomstolarna hindras från att effektivt kontrollera beslutets lagenlighet och denna omständighet behöver inte heller nödvändigtvis betyda att beslutet inte ger det berörda företaget de upplysningar som är nödvändiga för att det skall kunna avgöra om beslutet är välgrundat.

215 För det andra, även om kommissionen erinrar (punkt 4 tredje stycket i övervägandena) om att kartongindustrin allmänt har antagit de standardbeteckningar och förkortningar för produkter som används i Tyskland, framgår det av handlingarna i målet (beträffande olika klassificeringar av kartongprodukter se bilaga 1—4 i meddelandet om anmärkningar) att det inte finns någon av hela branschen utnyttjad standardklassificering som gör det möjligt att exakt och uttömmande definiera samtliga kartongkvaliteter som tillverkas i Västeuropa.

216 Detta konstaterande får stöd i följande kommentarer av sökandens företrädare angående produkten Printa under förhöret vid kommissionen:

”De sifferuppgifter som vi lämnade till Fides motsvarade GD2-kvaliteten, och vi tillverkade en specialkartong kallad Printa som inte var exakt definierad — den kunde inte hänföras till kategorierna UD och GD. Det var en GD3-kvalitet eller någonting i den stilen” (punkt 47 i förhørsprotokollet).

217 För det tredje har sökanden inte gjort gällande att uppgifterna i punkt 4 i övervägandena är felaktiga. Således skall dessa uppgifter anses utgöra en korrekt och relevant beskrivning av de viktigaste kartongkvaliteter som avses i beslutet.

218 Mot denna bakgrund anser förstainstansrätten att beslutet innehåller en tillräcklig motivering som gör det möjligt att allmänt fastställa vilka produkter som varit föremål för den konstaterade överträdelsen. Sökanden har emellertid under det administrativa förfarandet vid kommissionen bestritt att produkterna Printa och Duplex KO kunde anses som berörda av nämnda förfarande och det finns därför anledning pröva om kommissionen borde ha lämnat en särskild motivering angående denna fråga.

- 219 Det kan i det avseendet konstateras att beslutet inte innehåller något uttryckligt ställningstagande angående huruvida det avser produkterna Printa och Duplex KO.
- 220 Det framgår emellertid av de bevis som kommissionen åberopar i beslutet att de konkurrensbegränsande diskussioner som fördes inom vissa av PG Paperboards organ bland annat gällde de produkter som tillverkarna själva betecknat med förkortningarna GD och UD (se bland annat Finnboards prislista, punkt 79 i övervägandena, och bilaga 118 till meddelandet om anmärkningar, punkt 87 i övervägandena).
- 221 Vidare förklarar kommissionen i en skrivelse till sökanden av den 24 maj 1994 skälen till att kommissionen drog slutsatsen att de ifrågavarande produkterna skulle anses som berörda av nämnda diskussioner.
- 222 Kommissionen preciserar nämligen följande i skrivelsen:

”Såsom redan har klargjorts i meddelandet om anmärkningar, i handlingarna från Fides och vid förhöret, inskränker sig det aktuella förfarandet, såvitt det avser kartongkvaliteter tillverkade av returfiber, inte till GD1- och GD2-kvaliteter.

Er kartong 'Printa', vars klassificering som GD3-kvalitet endast är bruklig i Tyskland, skiljer sig endast från GD2-kvaliteten genom att den har lägre densitet (högst 1,3 cm³/gr i stället för 1,4 cm³/gr, se bilaga 4 till meddelandet om anmärkningar). Er kartong 'Duplex KO' eller ED (enkel duplex) anses i handeln — som Ni själv har bekräftat — som UD-kvalitet (obestruken duplex), även om Ni förefaller jämställa denna produkt med GK-kvalitet ('silvergrå', 'Silbergrau').”

- 223 Även om denna förklaring inte återges i beslutet kunde sökanden inte vara okunnig om skälen för kommissionens uppfattning att produkterna Printa och Duplex KO omfattades av de påtalade konkurrensbegränsande handlingarna. Detta konstaterande styrks för övrigt av sökandens argument i ansökan om väckande av talan, av vilka det framgår att den hade full kännedom om hur kommissionen hade resonerat.
- 224 Mot bakgrund av det ovan anförda kan det fastställas att motiveringen av beslutet är tillräcklig för att göra det möjligt att effektivt kontrollera dess lagenlighet och för att ge sökanden de upplysningar som är nödvändiga för att denne skall kunna avgöra om beslutet är välgrundat eller inte.
- 225 Kommissionen har i sin skrivelse till sökanden av den 24 maj 1994 lämnat en tillfredsställande redogörelse för hur den har resonerat, och sökandens argument att dess rätt till försvar har åsidosatts kan således inte godtas. Det kan tilläggas att det i motsats till vad sökanden har påstått inte finns något som tyder på att kommissionen skulle ha ändrat uppfattning under det administrativa förfarandet, eftersom meddelandet om anmärkningar innehåller en definition av kartong som är nästan identisk med definitionen i punkt 4 i övervägandena i beslutet.

— Huruvida överträdelsen även gällde produkterna Printa och Duplex KO

- 226 Såsom redan har erinrats om gällde de konkurrensbegränsande diskussionerna bland annat de produkter som tillverkarna själva betecknat med förkortningarna GD och UD.

- 227 Vad beträffar produkten Printa måste det konstateras att den uppgift som sökandens företrädare lämnade under förhöret vid kommissionen, enligt vilken denna produkt var "GD3-kvalitet eller någonting i den stilen" ["was something of a GD3 or something like that"], i sig utgör en stark indikation på att denna produkt berördes av diskussionerna. Detsamma gäller den omständigheten att sökanden vid saluförandet av produkten använde beteckningen UD pigmenterad.
- 228 I detta sammanhang skall även sökandens argument, enligt vilket den använde beteckningen UD pigmenterad vid saluförandet av produkten Printa enbart för att upplysa om att produkten även kunde användas för tillverkning av vikbara lådor, avvisas som obestyrkt.
- 229 Vidare skall uttalandet från PTS som sökanden har åberopat, enligt vilket denna kartong inte skulle kunna klassificeras som GD-kartong, inte beaktas, eftersom det saknar bevisvärde. Sökanden har inte tillhandahållit några uppgifter om vilka klassificeringskriterier PTS använder.
- 230 Förstainstansrätten konstaterar att handlingarna rörande de prishöjningar som sökanden tillkännagav och genomförde inte innehåller några uppgifter som styrker att de prishöjningar som överenskomms inom PG Paperboard inte gällde produkten Printa. Det framgår tvärtom av en skrivelse från sökanden av den 8 mars 1989 med ett tillkännagivande av en prishöjning från den 1 maj 1989 (handlig D-7-5) — den enda handling i vilken det görs en åtskillnad mellan de produkter sökanden tillverkar — att den tillkännagivna prishöjningen för produkten Printa (9 DM) var identisk med såväl den prishöjning som överenskomms inom PG Paperboard (se tabell D som bifogas beslutet) som den prishöjning sökanden tillkännagav för produkterna Supra och Bona, vilka hänförs till kartongkvaliteten GD.

- 231 Kommissionen har mot denna bakgrund bevisat att den konstaterade överträdelsen även gällde produkten Printa.
- 232 Vad beträffar produkten Duplex KO har sökanden, utan invändning från kommissionen, påpekat att den använde förkortningen ED som beteckning för denna produkt i de uppgifter den lämnade till Fides. Dessutom klassificerades ED-kartong tillsammans med GK1-kartong, kvaliteten gråkartong (Graukarton), i Fides statistik.
- 233 Det framgår vidare av sökandens skrivelse av den 8 mars 1989 (se ovan handling D-7-5) att den tillkännagivna prishöjningen på produkten Duplex KO (7 DM) var lägre än den som överenskommits inom PG Paperboard (se tabell D som bifogas beslutet) och lägre än den höjning som sökanden tillkännagav för produkterna Supra, Bona och Printa. Däremot var den tillkännagivna prishöjningen på produkten Duplex KO identisk med den som tillkännagavs för produkten Silbergrau (gråkartong tillverkad av sökanden).
- 234 Mot denna bakgrund är inte påståendet av sökandens företrädare under förhöret vid kommissionen, enligt vilket "vissa av våra konkurrenter menade att [Duplex KO] kunde hänföras till kategorin UD ..." ("some of our competitors said [Duplex KO] could be put into the category of UD ..."), ett tillräckligt bevis för att de konkurrensbegränsande diskussioner som fördes inom vissa av PG Paperboards organ gällde denna produkt.
- 235 Mot bakgrund av det ovan anförda har kommissionen bevisat att den konstaterade överträdelsen gällde produkten Printa, men den har inte styrkt att överträdelsen även gällde produkten Duplex KO.

— Den omsättning som användes för att fastställa bötesbeloppet

- 236 Det är ostridigt att sökandens böter fastställdes på grundval av omsättningen för kartongförsäljningen i gemenskapen år 1990. Denna uppgift, som lämnades till kommissionen i en skrivelse av den 25 september 1991, omfattade hela sökandens försäljning av egentillverkade kartongprodukter. Det framgår emellertid av vad som anförts ovan att produkterna Silbergrau och Duplex Ko inte berörs av den konstaterade överträdelsen.
- 237 Under dessa omständigheter kan kommissionens argument att bötesbeloppet i varje fall ligger väl inom den bötesgräns som fastställs i artikel 15.2 i förordning nr 17 inte godtas. I överensstämmelse med likabehandlingsprincipen, enligt vilken lika situationer inte får behandlas olika och olika situationer inte får behandlas lika med mindre än att en sådan behandling är objektivt berättigad, borde kommissionen, såsom den gjorde med avseende på de övriga företag som anges i artikel 1 i beslutet, ha grundat sig på sökandens omsättning för försäljning i gemenskapen år 1990 av endast de produkter som den konstaterade överträdelsen gällde.
- 238 Det faktum att sökanden inte har fördelat omsättningen för hela försäljningen av dess egentillverkade kartongprodukter mellan olika produktkategorier, trots kommissionens uppmaning att göra detta i en skrivelse av den 24 maj 1994, är inte ett tillräckligt skäl.
- 239 I sin skrivelse av den 24 maj 1994 förklarar kommissionen skälen till att produkterna Printa och Duplex KO skulle anses som kartong i den mening som avsetts i förfarandet. Kommissionen uppmanade dessutom sökanden att fördela omsättningen för de fem senaste åren mellan kartongerna GD, Duplex KO och gråkartong samt begärde att de ifrågavarande uppgifterna skulle sändas till kommissionen senast den 31 maj 1994.

- 240 Sökanden besvarade inte skrivelsen förrän den 1 juli 1994 och den upprepade då att produkterna Printa och Duplex KO inte skulle omfattas av förfarandet, men tillhandahöll inte den av kommissionen begärda fördelningen av omsättningen.
- 241 Kommissionens skrivelse av den 24 maj 1994 innehöll emellertid ingen hänvisning till artikel 11 i förordning nr 17. Kommissionen kunde inte heller vara okunnig om att den omsättning som den hade använt även inbegrep bland annat omsättningen för försäljning av gråkartong (Silbergrau) och att den därför var för hög, obeaktat den omtvistade frågan huruvida produkterna Printa och Duplex KO var riktigt klassificerade.
- 242 Kommissionen borde med hänsyn till dessa omständigheter ha sänt sökanden en begäran om upplysningar i enlighet med artikel 11 i förordning nr 17 för att få de upplysningar som fordrades för att korrekt kunna fastställa bötesbeloppet. Kommissionen kan således inte med framgång påstå att det endast var på grund av sökandens eget uppförande under det administrativa förfarandet som bötesbeloppet beräknades på grundval av en för hög årsomsättning.
- 243 Sökanden har som svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten tillhandahållit uppgifter vilka gör det möjligt att fastställa vilken procentandel av försäljningen av kartongprodukter i gemenskapen år 1990 som motsvarar försäljningen av de produkter som inte berörs av den konstaterade överträdelsen och förstainstansrätten kommer därför, inom ramen för sin fulla prövningsrätt i fråga om böter, att nedsetta bötesbeloppet med hänsyn till att omsättningen för försäljningen av produkterna Silbergrau och Duplex KO inte borde ha beaktats vid fastställandet av bötesbeloppet (se nedan punkt 278).
- 244 Grunden skall i övrigt underkännas.

Huruvida sökandens deltagande i PG Paperboards organ var begränsat och huruvida överträdelsen inte var avsiktlig

Parternas argument

- 245 Sökanden har i huvudsak hänvisat till de grunder som den har åberopat till stöd för yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 1 i beslutet. Den deltog endast under kort tid i Fides system för informationsutbyte och bara sporadiskt i JMC:s möten. Med hänsyn till bland annat det särskilda syftet med sökandens deltagande, dess klart underordnade ställning på marknaden och det faktum att den inte deltog i de föregivna överenskommelserna om kapacitet eller marknadsandelar har kommissionen inte tillämpat kriterierna i punkt 169 i övervägandena i beslutet på ett korrekt sätt. Sökanden har i det avseende hävdats att den har diskriminerats i jämförelse med de företag som deltog fullt ut i överenskommelsen, eftersom kommissionen uppenbarligen beräknade sökandens böter på grundval av den normala procentsatsen 7,5 procent av omsättningen.
- 246 Även om det antas att sökanden har överträtt artikel 85 i fördraget, var det sökandens uppfattning att dess deltagande i Fides system för informationsutbyte och dess sporadiska deltagande i JMC:s återkommande möten var tillåtet, i synnerhet som syftet med detta deltagande uttryckligen stred mot övriga tillverkares intressen. Sökanden har medgett att en reduktion av böterna med 25/60 — där nämneren motsvarar den period då överträdelsen pågick, uttryckt i månader, som kommissionen hänvisade till vid beräkningen av de individuella böterna — på ett riktigt sätt speglar ett eventuellt kortvarigt deltagande i en otillåten överenskommelse.
- 247 I övrigt är det inte riktigt att i beslutet ta upp att sökandens företrädare under förhöret vid kommissionen medgav att det fanns en allmän regel om att inga komprometterande anteckningar från JMC:s möten skulle behållas.
- 248 Kommissionen har gjort gällande att den, genom att använda omsättningen för kartongförsäljningen som grund, har beaktat att sökanden hade en underordnad roll i branschen. Kommissionen har även på korrekt sätt beaktat sökandens

kortvariga deltagande i överenskommelsen och i enlighet härmed reducerat sökandens böter med 25/60. Slutligen visar det faktum att kommissionen inte ansåg sökanden som en av huvudmännen, att den har tagit hänsyn till sökandens begränsade deltagande i överenskommelsen.

- 249 Vad beträffar sökandens argument att överträdelsen inte var avsiktlig har kommissionen påpekat att det är tillräckligt för att en överträdelse skall anses som uppsåtlig att företaget inte har kunnat vara okunnigt om att det påtalade uppträdandet syftade till att begränsa konkurrensen (domstolens dom av den 11 juli 1989 i mål 246/86, *Belasco m. fl. mot kommissionen*, REG 1989, s. 2117, punkt 41). Med hänsyn till överträdelsens allvarliga och uppenbara karaktär, vilken uttryckligen omfattas av artikel 85.1 i fördraget, kan sökanden inte på allvar bestrida att den hade kännedom om överenskommelsens konkurrensbegränsande syfte (domen i det ovannämnda målet *ICI mot kommissionen*, punkterna 344 och 353). Den omständigheten att deltagarna i överenskommelsen har försökt att hålla sina avtal hemliga visar att de var medvetna om att deras agerande var rättsstridigt (domen i det ovannämnda målet *Belasco m. fl. mot kommissionen*, punkt 41, och förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i mål T-15/89, *Chemie Linz mot kommissionen*, REG 1992, s. II-1275, punkt 350).

- 250 Slutligen har kommissionen vidhållit att den i beslutet på ett korrekt sätt har återgett vad sökandens företrädare uttalade om de åtgärder som vidtogs för att hemlighålla överenskommelsen. Kommissionen har i det avseendet understrukt att sökandens företrädare, på frågan om samtliga deltagare visste om att de inte fick föra anteckningar, svarade: "Ja, det är möjligt att någon sa det. Ja, det är möjligt, ja" ("Well, maybe somebody said so. Yes, maybe yes"). Vidare har deltagarna i överenskommelsen försökt att dölja denna på ett sätt som går långt utöver vad som brukar anses som normal sekretess, till exempel genom införandet av en tidsplan för tillkännagivanden av prishöjningar (punkt 73 i övervägandena i beslutet).

Förstainstansrättens bedömning

- 251 Den grund som här skall prövas består av två delar. Sökanden har som första delgrund gjort gällande att kommissionen vid fastställandet av bötesbeloppet har gjort en oriktig bedömning av dess begränsade deltagande i *PG Paperboards* organ.

Som andra delgrund har sökanden bestritt att den avsiktliga skulle ha överträtt artikel 85.1 i fördraget. Dessa båda delgrunder skall prövas var för sig.

— Den första delgrunden

- 252 Kommissionen har fastställt att sökanden på grund av sitt deltagande i JMC:s möten har deltagit i en prissamverkan och en samverkan kring driftstopp under perioden från år 1988 till slutet av år 1990.
- 253 Det har däremot medgetts att sökanden inte kan anses ansvarig för en samverkan kring marknadsandelar.
- 254 Förstainstansrätten skall i samband med bedömningen av hur allvarlig överträdelsen är, inom ramen för sin fulla prövningsrätt i fråga om böter, undersöka vilka eventuella följder denna omständighet får för bötesbeloppet (se nedan punkt 274—277).
- 255 Vad gäller beräkningen av sökandens böter framgår av den tabell som kommissionen har tillhandahållit som svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten att den procentsats av omsättningen som har beaktats för detta ändamål är den som tillämpades på de företag som inte ansågs som "huvudmän" i överenskommelsen, det vill säga 7,5 procent. Det framgår i övrigt att kommissionen även har tagit hänsyn till sökandens kortvariga deltagande i överenskommelsen.
- 256 Mot bakgrund av dessa omständigheter har kommissionen gjort en korrekt bedömning av den roll sökanden spelade i överenskommelsen och har ålagt sökanden böter som motsvarar en slutlig procentsats om 4,4 procent av omsättningen år 1990 på gemenskapsmarknaden för kartong, det vill säga procentsatsen om 7,5 procent i förhållande till den period under vilken sökanden deltog i överträdelsen.

257 Talan kan således inte bifallas på den första delgrunden.

— Den andra delgrunden

258 Det framgår av punkt 167 andra stycket i övervägandena i beslutet att "[d]e företag till vilka detta beslut är riktat har uppsåtligen överträtt bestämmelserna i artikel 85".

259 Det framgår av fast rättspraxis att en överträdelse kan anses uppsåtlig utan att företaget behöver ha varit medvetet om att det överträdde förbudet i artikel 85 i fördraget. Det är tillräckligt att företaget inte har kunnat vara okunnigt om att det påtalade uppträdandet hade till syfte eller resultat att begränsa konkurrensen inom den gemensamma marknaden (se bland annat domen i det ovannämnda målet *Belasco m. fl. mot kommissionen*, punkt 41, och förstainstansrättens dom av den 2 juli 1992 i mål T-61/89, *Dansk Pelsdyravlerforening mot kommissionen*, REG 1992, s. II-1931, punkt 157; svensk specialutgåva, häfte 13).

260 I föreliggande fall räcker det att konstatera att sökanden har deltagit i JMC:s möten, vars konkurrensbegränsande syfte har fastställts av kommissionen samt i de samordnade prishöjningarna.

261 Vidare är den överträdelse av artikel 85.1 i fördraget som har konstaterats i sökandens fall av uppenbar karaktär.

262 Slutligen skall sökandens argument, enligt vilket dess företrädare under förhöret vid kommissionen inte skulle ha medgett att deltagarna i JMC:s möten hade uppmanats att inte föra anteckningar, lämnas utan beaktande.

- 263 Såsom redan har påpekats (punkt 67 ovan) utgör bristen på officiella protokoll och den nästan totala avsaknaden av interna anteckningar avseende JMC:s möten, med hänsyn till antalet möten, deras varaktighet och de ifrågavarande diskussionernas natur, ett tillräckligt bevis för kommissionens påstående att deltagarna hade uppmanats att inte föra anteckningar.
- 264 Följaktligen kan inte heller den andra delgrunden godtas.
- 265 Mot bakgrund av det ovan anförda skall grunden underkännas i sin helhet.

Huruvida kommissionen har åsidosatt likabehandlingsprincipen

Parternas argument

- 266 Sökanden har gjort gällande att likabehandlingsprincipen har åsidosatts genom att sökandens böter inte har reducerats trots dess samarbetsvilliga inställning. Den medgav spontant att den hade deltagit sporadiskt i JMC:s möten och att den deltagit i Fides system för informationsutbyte. Det kan framhållas att kommissionen själv har medgett att sökanden samarbetade i fråga om sitt deltagande i JMC:s möten. Sökanden har således samarbetat så långt det var möjligt, eftersom den inte kunde erkänna ett deltagande som inte hade förekommit.
- 267 Genom att reducera de böter som ålades Rena och Stora med två tredjedelar, utan att samtidigt bevilja sökanden samma reduktion, har kommissionen behandlat sökanden ofördelaktigt.

- 268 Sökanden har även behandlats ofördelaktigt i förhållande till de företag vars böter reducerades med en tredjedel till följd av att de i sina svar på meddelandet om anmärkningar inte bestred de anmärkningar som kommissionen riktade mot dem.
- 269 Kommissionen har gjort gällande att sökandens samarbete inte på ett avgörande sätt bidrog till att de faktiska omständigheterna kunde fastställas. Sökanden har medgett att den deltog i några av JMC:s möten, men har hela tiden hävdat att den endast deltog i syfte att få exakta upplysningar om marknaden inför en planerad investering. Sökanden har bestritt att den deltog i en rättsstridig överenskommelse om priser och kvantiteter.

Förstainstansrättens bedömning

- 270 Sökanden har i sitt svar på meddelandet om anmärkningar medgett att den deltog i Fides system för informationsutbyte samt i vissa av JMC:s möten. I samma svar har sökanden emellertid bestritt — såsom den även har gjort i ansökan om väckande av talan — att den deltagit i en prissamverkan eller i en samverkan kring driftstopp.
- 271 Kommissionen har på goda grunder ansett att sökanden, genom att lämna ett sådant svar, inte agerade på ett sådant sätt att det var befogat att reducera böterna till följd av ett samarbete under det administrativa förfarandet. Det är endast befogat att reducera böterna om bolaget har agerat på ett sådant sätt att kommissionen lättare har kunnat fastställa överträdelsen och i förekommande fall få den att upphöra (se domen i det ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 393).
- 272 Talan kan således inte vinna bifall på denna grund.
- 273 Av det ovan anförda framgår att artikel 1 åttonde strecksatsen i beslutet skall ogiltigförklaras med avseende på sökanden och att artikel 2 skall ogiltigförklaras till viss del med avseende på sökanden.

- 274 Vad beträffar de böter som sökanden åläggs enligt artikel 3 i beslutet skall det inledningsvis avgöras om bötesbeloppet bör nedsättas av det skälet att den överträdelse som sökanden har gjort sig skyldig till inte kan anses innefatta en samverkan kring marknadsandelarna.
- 275 Förstainstansrätten anser inom ramen för sin fulla prövningsrätt att överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget, som det har fastställts att sökanden gjort sig skyldig till, är av sådant allvarligt slag att det saknas anledning att nedsätta bötesbeloppet.
- 276 Det kan i detta hänseende påpekas att sökanden inte deltog i PWG:s möten och att den således inte fick samma påföljd som de företag som ansågs som "huvudmän" i överenskommelsen. Sökanden har enligt kommissionens egna ord inte varit en "drivande kraft" vad gäller överenskommelsen (punkt 170 första stycket i övervägandena i beslutet) och de böter som sökanden ålades uppgick därför till 7,5 procent av dess omsättning på kartongmarknaden i gemenskapen år 1990. Denna allmänna bötesnivå framstår som berättigad.
- 277 Även om kommissionen felaktigt ansåg att de tillverkare som inte var företrädare inom PWG var "fullständigt informerade" om samverkan kring marknadsandelarna (punkt 58 första stycket i övervägandena), framgår det icke desto mindre klart av beslutet att det var de företag som samlades inom ramen för PWG som samordnade "frysningen" av marknadsandelarna (se bland annat punkt 52 i övervägandena) och att ingen diskussion fördes om de marknadsandelare som innehades av de tillverkare som inte var företrädare i PWG. Såsom kommissionen för övrigt förklarar i punkt 116 andra stycket i övervägandena i beslutet "angick avtalen om marknadsuppdelning (i synnerhet frysningen av marknadsandelarna som beskrivs i punkterna 56 och 57 i övervägandena), på grund av deras karaktär, främst de stora tillverkarna". Den delaktighet i samverkan kring marknadsandelarna som sökanden felaktigt har lagts till last är enligt kommissionen endast av mindre betydelse i förhållande till prissamverkan.
- 278 Vad beträffar de grunder som åberopats till stöd för att upphäva eller nedsätta böterna konstaterar förstainstansrätten att kommissionen vid fastställandet av böterna felaktigt beaktade sökandens omsättning för försäljning av produkterna

Duplex KO och Silbergrau år 1990. Som svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten har sökanden överlämnat en sammanställning, attesterad av en revisor, med en fördelning av sökandens omsättning år 1990 mellan olika kartongprodukter. På grundval av detta intyg kan förstainstansrätten avgöra i vilken utsträckning som den omsättning som beaktades av kommissionen var felaktig. Med hänsyn till att övriga grunder har underkänts fastställer förstainstansrätten, inom ramen för sin fulla prövningsrätt, de böter sökanden åläggs enligt artikel 3 i beslutet till 730 000 ecu.

Rättegångskostnader

- 279 Enligt artikel 87.3 i rättegångsreglerna kan förstainstansrätten om parterna ömsom tappar målet på en eller flera punkter, besluta att kostnaderna skall delas eller att vardera parten skall bära sin kostnad. Eftersom talan endast delvis har vunnit bifall, beslutar förstainstansrätten, efter en skälighetsbedömning av omständigheterna i målet, att vardera parten skall bära sin kostnad.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)

följande dom:

- 1) Artikel 1 åttonde strecksatsen i kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong, ogiltigförklaras med avseende på sökanden.

2) Artikel 2 första till och med fjärde stycket i beslut 94/601/EG ogiltigförklaras med avseende på sökanden, med undantag av följande avsnitt:

”De i artikel 1 uppräknade företagen skall omedelbart upphöra med ovan nämnda överträdelser om detta inte redan har skett. De skall i framtiden inom ramen för sin verksamhet inom kartongbranschen avhålla sig från avtal eller samordnade förfaranden som kan ha samma eller liknande syfte eller resultat, inklusive varje form av utbyte av information om företagens verksamhet:

a) genom vilket deltagarna informeras direkt eller indirekt om andra individuella tillverkares produktion, försäljning, orderstock, kapacitetsutnyttjandegrad, försäljningspriser, omkostnader eller marknadsföringsplaner.

Varje system för utbyte av allmänna uppgifter till vilket de är anslutna, såsom Fides-systemet eller dess efterföljare, skall vara utformat på ett sådant sätt att det utesluter alla uppgifter som kan göra det möjligt att identifiera enskilda tillverkares agerande.”

3) Det bötesbelopp som åläggs sökanden enligt artikel 3 i beslut 94/601 fastställs till 730 000 ecu.

4) Talan ogillas i övrigt.

5) Vardera parten skall bära sin rättegångskostnad.

Vesterdorf

Briët

Lindh

Potocki

Cooke

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 14 maj 1998.

H. Jung

B. Vesterdorf

Justitiesekreterare

Ordförande

Innehåll

Bakgrund	II - 1049
Förfarande	II - 1056
Parternas yrkanden	II - 1058
Yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 1 i beslutet	II - 1058
Huruvida kommissionen har åsidosatt sin motiveringskyldighet och underlåtit att fullgöra sina skyldigheter i fråga om bevisbördan	
Huruvida kommissionen har åsidosatt sin motiveringskyldighet och underlåtit att fullgöra sina skyldigheter i fråga om bevisbördan	II - 1058
Parternas argument	II - 1058
Förstainstansrättens bedömning	II - 1060
Huruvida sökanden har deltagit i hemliga och institutionaliserade möten och regelbundna prisavtal	
Huruvida sökanden har deltagit i hemliga och institutionaliserade möten och regelbundna prisavtal	II - 1062
Parternas argument	II - 1062
Förstainstansrättens bedömning	II - 1064
— Sökandens deltagande i ”hemliga och institutionaliserade möten”	II - 1065
— Sökandens deltagande i en prissamverkan	II - 1067
— Den rättsliga bedömningen av det rättsstridiga beteendet	II - 1072
Huruvida sökanden har deltagit i genomförandet av prishöjningarna	II - 1073
Parternas argument	II - 1073
Förstainstansrättens bedömning	II - 1074
Huruvida sökanden har deltagit i en samverkan kring marknadsandelar och en samverkan kring kapacitet	
Huruvida sökanden har deltagit i en samverkan kring marknadsandelar och en samverkan kring kapacitet	II - 1075
Parternas argument	II - 1075
Förstainstansrättens bedömning	II - 1077
— Sökandens deltagande i en samverkan kring driftstopp	II - 1078
— Sökandens deltagande i en samverkan kring marknadsandelar	II - 1085
	II - 1127

Huruvida kommissionen har gjort en oriktig bedömning av sökandens deltagande i Fides system för informationsutbyte	II - 1089
Parternas argument	II - 1089
Förstainstansrättens bedömning	II - 1090
Yrkandet om ogiltigförklaring av artikel 2 i beslutet	II - 1091
Parternas argument	II - 1091
Förstainstansrättens bedömning	II - 1094
Yrkandet om upphävande av eller nedsättning av böterna	II - 1100
Grunder som avser de ämnen som behandlats i gemensamma muntliga yttranden	II - 1100
Huruvida kommissionen har beaktat en felaktig omsättning och huruvida motiverings- skyldigheten och principen om rätten till försvar har åsidosatts i det hänseendet	II - 1102
Parternas argument	II - 1102
Förstainstansrättens bedömning	II - 1107
— Argumenten att motiveringsskyldigheten och sökandens rätt till försvar har åsidosatts	II - 1108
— Huruvida överträdelsen även gällde produkterna Printa och Duplex KO ...	II - 1113
— Den omsättning som användes för att fastställa bötesbeloppet	II - 1116
Huruvida sökandens deltagande i PG Paperboards organ var begränsat och huruvida överträdelsen inte var avsiktlig	II - 1118
Parternas argument	II - 1118
Förstainstansrättens bedömning	II - 1119
— Den första delgrunden	II - 1120
— Den andra delgrunden	II - 1121
Huruvida kommissionen har åsidosatt likabehandlingsprincipen	II - 1122
Parternas argument	II - 1122
Förstainstansrättens bedömning	II - 1123
Rättegångskostnader	II - 1125